NAJER FOLKSBLAT
Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

פרייז 15 גראשען

10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 235 | Łódź, Sroda, 14 października 1936 | אדרעס: לאדז, פעטריקאווער 21 טעל. 224-71 Adres Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. Skrz. poczt. 1.06 | לאדז, מיטוואך פ' נח כ"ח תשרי תרצ"ז | 14-טער יאהרגאנג

געעפענט דעם יפו'ער פארט

אפגעשטעלט די אפענסיווע געגען די טעראריסטען. פערלייכטערט דעם אויסנאהם־צושטאנד; — ווייטערדיגע אנפאלען אויף יודישע ישובים. איז 10 טעג ארום קומט די קעניגליכע קאמיסיע

קאוזי קאוקאדזשי אנטלאפען קיין עבר הירדן

ירושלים, 13 (יט"א טעל.)

נאך קנאפע 6 חדשים איז נעכטען צוריק געעפענט געווארען דער יפו'ער פארט, אלע אר־ בייטער זענען געקומען צו דער ארבייט, נעכטען האט געאנקערט די ערשטע שיף אין יפו.

ירושלים, 13 (יט"א טעל.)

דער פרעסע־אמט פון גענעראל־שטאב פון די בריטישע כוחות אין ארץ־ישראל האט פערעפענט־ ליכט א קאמוניקאט, אז די אפענסיווע פון בריטי־ שען מיליטער אין ארץ־ישראל איז אפגעשטעלט געווארען אויף 3 טעג, ביז פרייטאג וועט דאס מיליטער נישט אטאקירען די אראבישע באנדעס, נאר וועט זיך בעגרעניצען מיט ענטפערען אויף פרווענטיווע אנגריפען פון די טעראריסטען.

די דאזיגע טאקטיק ווערט ערקלעהרט דערמיט וואס די מיליטערישע מאכט רעכענט זיך, אז נאכ'ן שטרייק וועט אויך אפגעשטעלט ווערען דער טע־ ראר.

ירושלים, 13 (יט"א טעל.)

צוליב דער ענטשפאנטער לאגע איז פערלייכ־ טערט געווארען דער אויסנאהם צושטאנד אין ירושלים די פאליציי־שעה וועלכער האט ביז איצט פערפליכטעט פון 7 אוונט איז פערלענגערט גע־ ווארען פון 9 אוונט ביז 4 פארטאגס, אויף די שאסעען — וואס פיהרען קיין ירושלים איז אויך פערלייכטערט געווארען דער אויסנאהם־צושטאנד, דאס בעוועגען זיך אויף די שאסעען איז פערבאטען בלויז פון 9 אוונט ביז האלב 3 בייטאכט.

קאוקאדזשי איז אנטלאפען.

ירושלים, 13 (יט"א טעל.)

היינט איז בעקאנט געווארען, אז דער אנפיה־ רער פון די אראבישע טעראריסטען קאוזי קאו־ קאדזשי איז אנטלאפען קיין עבר־הירדן נאכדעם ווי איינע פון זיינע גרעסטע באנדעס האט געליטען א גרויסע מפלה בעת א שלאכט מיט'ן ענגלישען מיליטער. קאוקאדזשי אליין איז פון דער דאזיגער שלאכט קוים ארויס מיט'ן לעבען, איהם האט בעגלייט צו דער גרעניץ א באנדע פון 300 מאן.

ירושלים, 13 (יט"א טעל.)

ווי מען גיט איבער האט קאוזי קאוקאדזשי פאר זיין פערלאזען ארץ־ישראל זיך געווענדעט צו אלע זיינע קעמפער פאלעסטינער און נישט פאלעסטינער, אז זיי זאלען האלטען דעם בעפעהל פון די העכסטע אראבישע אנפיהרער און אפשטעלען דעם טעראר.

דער טעראר געהט ווייטער...

ירושלים, 13 (יט"א טעלעגראפיש)

די טעראר־אקציע האלט ווייטער אן: די טע־ ראריסטען האבען היינט בעשאסען עטליכע יודישע ישובים. די טעראריסטען זענען אפגעשטויסען גע־ ווארען דורך דער יודישער זעלבסטשוץ.

ס'קומט אויך פאר דער טעראר געגען אראבישע גרונד־בעזיצער. היינט זענען די טעראריסטען אריין צו אן אראבישען גרונדבעזיצער און פערלאנגט געלד ווען ער האט זיך אפגעזאגט צו געבען, האבען זיי בעשעדיגט זיינע וואסער - איינריכטונגען און אויס־ געריסען ביימער.

ירושלים, 13 (יט"א טעלעגראפיש)

די „הדשות אחרונות" איז אפגעשטעלט גע־ ווארען אויף 3 טעג.

ענגלישע פרעסע וועגען דער לאגע.

לאנדאן, 13 (יט"א טעלעגראפיש)

דער „דיילי העראלד" שרייבט פון ירושלים אז דער אנפיהרער פון די אראבישע טעראריסטען קאוזי קאוקאדזשי איז אנטלאפען קיין סיריען.

די גאנצע לאנדאנער פרעסע רעדט היינט ארום די לאגע אין ארץ־ישראל נאכ'ן פערענדיגען דעם שטרייק.

„דיילי מיילי" שרייבט, אז די יודישע עפענט־ ליכקייט האלט. אז די אראבער האבען אפגעשטעלט דעם שטרייק, ווייל זיי האבען מורא געהאט פאר'ן קריגס־צושטאנד, די אראבער לייקענען אין דעם און האלטען. אז זיי האבען געזיגט דורך דעם וואס זיי האבען דערגרייכט די אנערקענונג פון דער אינטערווענץ פון די אראבישע מלוכות די אראבער האבען אויפמערקזאם געמאכט די וועלט אויף זייערע פאדערונגען און ארויסגעוויזען זייער ווידערשטאנדס־קראפט, דער קאמף וועט נאך זיין א שווערערער, ווייל ס'איז א ספק, צי מ'וועט קע־ נען אויפלעזען די טעראריסטישע באנדעס.

„דיילי עקספרעס" טרעט ארויס מיט אנאנטי־ ציוניסטישען ארטיקעל און שרייבט, אז די אראַ־ בער זענען צופרידען וואס זיי האבען דערגרייכט די אינטערווענץ פון די אראבישע מלכים, זיי האבען די דאזיגע פאדערונג געשטעלט מיט חדשים צוריק און איצט האבען זיי דאס דערגרייכט. דאס אפרופען צוליב דער אינטערווענץ דעם שטרייק איז א קלאפ פאר'ן ענגלישען פרעסטיזש אין מזרח און בפרט אין ארץ־ישראל.

„מארנינג פאסט" שרייבט, אז דער איצטיגער בעריכט פון דער קעניגליכער קאמיסיע וועט נישט מעהר טארען גרינגגעשעצט ווער'ן ווי די בעריכ־ טען פון די ביז איצטיגע קאמיסיעס. „טיימס" שרייבט, אז ס'איז נאך פריהצייטיג צו רעדען וועגען דעם, אז די לאגע איז בעהערשט געווארען. ענגלאנד דארף די אויפמערקזאם אויף דעם פאקט פון דער אינטערווענץ פון די אונאפהענגיגע אראבישע מלו־ כות אין ארץ־ישראל־פראגע, די אראבישע מלו־ כות האבען נישט דערצו קיין שום רעכט, און מ'האט דא צו טון מיט אנאראבישע פעדעראציע און קען ווערען א פרעצעדענט ביי אנדערע פרא־ גען.

היינטיגע זיצונג פון ענגלישען מיניסטארען־ראט

וועט זיך פערנעהמען מיט דער ארץ־ישראל־פראגע

לאנדאן, 13 (יט"א טעלעגראפיש)

מיטוואך וועט פארקומען א זיצונג פון ענגלישען קאבינעט, אויף וועלכער ס'וועט בעטראכט ווערען די ארץ־ישראל לאגע נאכ'ן אפשטעלען דעם שטרייק, ס'וועט אויסגעהערט ווערען א טעגלישער בעריכט וועגען דער נעשטאלטונג פון דער לאגע נאך דער דעקלאראציע פון די אראבער. מ'רעכענט זיך דערמיט, אז ס'וועלען נישט געמאכט ווערען קיין שנוים אין דער ביז־איצטיגער פאלעסטינא - פאליטיק. ווייל מ'רעכענט זיך, אז דער סוף פון שטרייק בשריים אויך דער סוף פון טעראר און די קעניגליכע קאמי־ סיע וועט קענען אין 10 טעג ארום ארויספאהרען קיין ארץ ישראל.

ירושלים, 13 (יט"א טעל.)

ס'ווערען שוין געמאכט אלע הכנות צום אנ־ קומען פון דער קעניגליכער קאמיסיע קיין ארץ־ ישראל. די זיצונגען וועלען זיין פארטרויליכע בלויז די ערשטע זיצונג וועט זיין אן עפענטליכע.

לאנדאן, 13 (יט"א טעלעגראפיש)

צוליב די קלאנגען, אז באלד נאכ'ן פערענ־ דיגען דעם שטרייק האט זיך דער הויך־קאמיסאר געווענדעט קיין לאנדאן, אז די קעניגליכע קאמיסיע קען שוין ארויספאהרען קיין ארץ־ישראל, דערוויסט זיך די יט"א, אז די קלאנגען שטימען נישט מיט דער ווירקליכקייט.

נאכ'ן פיזישען קאמף קומט דער פאליטישער קאמף

זאגט פראפ. בראדעצקי אין א גרויסער רעדע

לאנדאן, 13 (יט"א טעלעגראפיש)

אויף א באנקעט, וועלכער איז איינגעארדענט געווארען לכבוד פראפ. בראדעצקי, וועלכער האט זיך אומגעקעהרט פון דער קרן־היסוד־קאמפיין אין דרום־אפריקא, האט פראפ. בראדעצקי געהאל־ טען א רעדע, אין וועלכער ער האט צוו. אנדערען גע־ זאגט: „מיר ווילען אלס יודען און מענשען בעגרי־ סען דאס אפשטעלען דעם שטרייק, מיר טרויערן נאך די יודישע קרבנות, וועלכע זענען געפאלען צוליב דעם שטרייק, מיר באדויערן אויך די הונדערטער אראבישע קרבנות, וועלכע זענען געפאלען צוליב דעם וואס זיי זענען געצוואונגען געווארען צו טעראריזי־ רען. מ'דארף האפען אז נאכ'ן אפשטעלען דעם שטרייק וועט אויך אפגעשטעלט ווערען דער טעראר. דאס וועט אבער נישט באזייטיגען דעם סכסוך נאכ'ן פיזישען קאמף וועט קומען דער שארפער פאליטישער קאמף.

מיר זענען געגען יעדען פראיעקט פון קאנטאנען סיסטעם, מיר ווילען נישט בלייבען קיין הילפסלאזע מינדערהייט. מיר זענען שטענדיג גרייט זיך אויסצו־ זעצען מיט די אראבער ביי איין טיש און זיך ארומצושמועסען וועגען אונזערע ענינים. די יודען האבען שוין פיל זאכען פערגעסען און וועלען אויך פערגעסען די לעצטע 6 חדשים, מיר וועלען ארבייטען צוזאמען מיט די אראבער לטובת דעם לאנד.

10 טויזענד סערטיפיקאטען

פערלאנגט די יודישע אגענץ

ירושלים, 13 (יט"א טעל.)

די יודישע טעלעגראפען־אגענטור דערוויסט זיך אז די עקזעקוטיווע פון דער יודישער אגענץ האט פארגעשטעלט דער ארץ־ישראל־רעגירונג א פאר־ דערונג אויף 10 טויזענד סערטיפיקאטען, ווי מען שמועסט בעציהט זיך די ארץ־ישראל־רעגירונג גינ־ סטיג צו דעם דאזיגען פארשלאג, רעכענדיג זיך מיט דער צופרידענשטעלענדער ווירטשאפטליכע לא־ גע אין לאנד.

הוי נפלה עטרת ראשנו!
אחרי מחלה כבדה ו ממשכה גוע ונאסף אל עמיו החסיד המצוין וירא שמים
אבינו, אחינו, זקננו ואבי־זקננו נ. ע
אברהם מנחם מענדיל זיידלער
ב"ר צבי יהודא ז"ל
(מחסידי ראדאמסק ופשעדבורז) בשנת ע"ז לימי חייו.
הלוי' למנוחת עולמים תהי' היום ביום ד', פ' נח, כ"ח תשרי תרצ"ז
בשעה 1 בצהרים בדיוק מבית האבל שטערלינגא 4 (טאראגאווא).
השרויים בצער עמוק משפחתו המתאבלת.

צוליב'ן טויט פון
נ"ע גיטל ניימאן
דריקען מיר אויס דעם ה' פרעזעס נ. ד. ווישליצקי און פאמיליע
אונזער טיפסטען מיטגעפיהל.
פערסאנאל פון די טעקסטיל־פאבריקען
ראזען און ווישליצקי
אקצ. געז.

טיף גערירט צוליב'ן טויט פון
נ"ע גיטל ניימאן
דריקען מיר אויס דעם חשוב'ן פרעזעס פון אונזער פערוואלטונג ה' נ. ד. ווישליצקי און פאמיליע אונזער טיפסטע מיטגעפיהל
די פערוואלטונג פון די טעקסטיל־פאבריקען
ראזען און ווישליצקי אקצ. געז.

אגודה, מזרחי און רעוויזיאניסטען

האבען געשלאסען א בלאק צו די וואהלען פון א פערוואלטונג אין דער ווארשאווער קהלה

ווארשא, 13 (ספ. טעל.)

אויף דער נעכטיגער זיצונג פון דער וואהל-קאמיסיע אויף אדורכצופיהרען די וואהלען צו דער ווארשאווער קהלה-פערוואלטונג איז אנגעקומען א ווענדונג פון א געוויסען חיים-לייב קאזלאווסקי, ליר-טער פון דער עליה-אפטיילונג פון דער אגודה, אין וועלכע ער לעגט פאר צו שטריכען פון דער בונדי-שער קאנדידאטען - ליסטע אויף דאזארעס וויקטאר אלטער'ן אויפ'ן יסוד פון פאראגראף 20, צוליב דעם וואס אלטער האט בשעתו יישט געוואלט מל זיין זיין זוהן און געצוואונגען די קהלה דאס קינד צו פער-שרייבען אין די מעטריקע-ביכער.

דער מיטגליד פון דער קאמיסיע סענ. טראקענ-היים האט פארגעלעגט אנצונעהמען די ווענדונג און שטריכען פון דער בונדישער קאנדידאטען-ליסטע אלטערן.

דער פארזיצער פון דער קאמיסיע ד"ר הינדעס האט ערקלערט, אז אזא פארשלאג קאן נישט אריינ-טראגען קיין זייטיגע פעריאן, נאר א מיטגליד פון דער קאמיסיע. קיינער פון דער קאמיסיע האט אבער נישט אריינגעטראגען דעם פארשלאג.

דאן האט דער מיטגליד פון דער קאמיסיע אושעך („בונד") פארגעלעגט צו שטריכען פון דער קאנ-דידאטען-ליסטע דעם קאנדידאט שטשעראנסקי, ווע-מען ס'ווערען געמאכט פארווארפען, אז ער האט פערזענליך גענומען פון א קהלה-לעגאט אין דער הויך פון 500 זלאטים. אושעך האט אפעלירט צו שטשעראנסקי'ן, אז ער זאל זיך אפזאגען אלס פרנס און רעזיגנירען פון קאנדידאטור אלס ראזאר.

שטשעראנסקי האט ערקלערט, אז ער האט די 500 זל. נישט גענומען פאר זיך.

12 א זייגער פיינאכט האט זיך געענדיקט דער טערמין פון אריינטראגען קאנדידאטען-ליסטעס אויף פערוואלטונגס - מיטגלידער, אין גאנצן זיינען אריינ-געטראגען געווארן 6 ליסטעס. נומער 1 „בונד" מיט די נעמען אלטער, מענדעלסאן, וואסער, גילינ-סקי, אושעך.

נומער 2 פון שטיקגאלד'ן, די דאזיגע ליסטע איז גע'פסל'ט געווארען, ווייל ס'האט איהר געפעהלט א אונטערשריפט.

נומער 3 ציוניסטען מיט ד"ר שיפער, ד"ר מיינ-נער, לעוויטע און אפענשלאק.

נומער 4 רעכטע פ. צ. מיט ביאלאפאלסקי.

נומער 5 „מזרחי" מיט שטשעראנסקי און אורנ-באך.

נומער 6 — אגודה מיט מאזור, לעווענער, קאמי-נער, רחנדא און פיזש"ץ.

באלד דערויף איז בעקאנט געווארען, אז ס'איז געשלאסען געווארען א בלאק צווישען אגודה, מזרחי און דעם רעוויזיאניסט. וועלכע דיספאנירען מיט 18 שטימען און וועלען בעקומען 6 פערוואלטונגס-מיט-גלידער: 4 אגודה און 2 מזרחי.

דער צווייטער בלאק איז געשלאסען געווארען צווישען ציוניסטען און רעכטע פועלי-ציון און וועלען בעקומען 4 פערוואלטונגס - מיטגלידער, 3 ציוניסטען און 1 פועלי-ציון.

בונד וועט בעקומען 5 פערוואלטונגס-מיטגלידער אויב פאר זייער ליסטע וועט שטימען פאליצקי (פאלקיסט) און לעוו. (לינקער פועלי-ציון), ס'מיינט אוסי, אז ס'וועט אזוי געשעהן.

לויט דער דאזיגער געשטאלטונג ווייזט אויס, אז אלס פרעזעס פון דער ווארשאווער קהלה וועט גע-וועהלט ווערען מאזור.

צי האסטו שוין איינגעקויפט א לאס צו דער 37-טער קלאסען-לאטעריע?

די ציהונג פון דער 1-טער קלאס הויבט זיך שוין אן דעם 22. ד. ח.

הויפט-געווינס

100.000 זל.!

אייל זאפארט נאך דיין גליקליך לאס אין דער בעריהמטער קאלעקטור פון

געברידער סאפיער

קראקא, רינעק גל. 6.

בעשטעלונגען ווערען תיכף ערלעדיגט. קאנטא פ. ק. א. № 414400

יודישע עמיגראציע-פראבלעמען

אויף דער זיצונג פון עקזעקוטיוו פון יודישען וועלט-קאנגרעס

פאריז, 13 (ספ. טעל.)

די פוילישע טעלעגראפען-אגענטור מעלדעט, אז דעם 11 און 12 ד. ח. איז אין פאריז פארגעקומען א זיצונג פון עקזעקוטיוו פון יודישען וועלט-קאנגרעס. צווישען אנדערע איז בעטראכט געווארען די פראגע פון דער דעקלאראציע פון דער פוילישער רעגירונג וועגען נייע געביטען פאר דער יודישער עמי-גראציע פון פוילען. וועגען דעם ענין איז פארגעקומען א ברייטע דיסקוסיע.

דער עקזעקוטיוו האט זיך ארויסגעזאגט געגען יעדער פרעסיע אויפ'ן געביט פון עמיגראציע-פאלי-טיק, אלס רעזולטאט פון עקאנאמישען קריזיס, ווערט געזאגט אין קאמוניקאט פון עקזעקוטיוו, לאזט זיך בעמערקען אן אביעקטיווע בעדערפעניש פון עמי-גראציע פון א טייל יודענטום, פון דעם שטאנדפונקט דארף אנגענומען ווערען דער איניציאטיוו פון יו-דען אדער נישט יוהן אין דער ריכטונג פון עפער-נען די גרעניצען פון די אימיגראציע - לענדער. דער ווילען צוצוגעבען דעם עמיגראציע - פראבלעם אנ'-אינטערנאציאנאלען כאראקטער און איהם פארשטע-לען דער פעלקער-ליגע. כדי צו פערלייכטערן די מעג-ליכקייט פון אימיגראציע, קען האבען א גרויסע בעד-דייטונג בתנאי, אז די גלייכע רעכט פון דער יודישער בעפעלקערונג אין די אימיגראציע - לענדער ווילען דורך דעם נישט אנגעריהרט ווערען און אז די עמי-גראציע פון די יודען זאל בעטראכט ווערען אלס טייל-ווייזע לעזונג פון אלגעמיינעם פראבלעם. וואס איז ארויסגערופען געווארען דורכ'ן איבערפליס פון דער בעפעלקערונג אין די דערמאנטע לענדער.

צוויי גרויסע געפאהרען זענען ענטשטאנען

נאכ'ן אפשטעלען דעם אראבישען שטרייק

רעדע פון בן-גוריון אויף דער סעסיע פון קליינעם אקציאנס-קאמיטעט

ירושלים, 13 (יט"א טעל.)

היינט האט זיך אונטערן פארזיץ פון אוסישקין געעפענט די סעסיע פון ביוראט צו דער עקזעקוטיוו, וועלכער איז געוועהלט געווארען אויף דער סעסיע פון אקציאנס-קאמיטעט אין ציריך.

מיט א גרויסער רעדע איז ארויסגעטרעטען בן-גוריון, וועלכער האט צוו. אנדערן געזאגט, אז נאכ'ן פערענדיגען פון אראבישען שטרייק זענען ענטשטא-נען 2 געפאהרען: ערשטענס די אינטערווענץ פון די אראבישע אונאפהענגיגע לענדער. וועלכער קען ווער-רען א פרעצעדענס אויף ווייטער און צווייטענס די מעגליכקייט, אז די רעגירונג וועט געבען די אראבער א בעלויגונג פאר'ן אפשטעלען דעם שטרייק אין דער פארם פון אפשטעלען די עליה.

ווייטער האט בן-גוריון גערעדט וועגען זיכער-הייטס-פראבלעם און געזאגט, אז דער הויפטדרוק אויף דער רעגירונג דארף געלעגט ווערען אין דער ריכטונג פון ענטוואפענען די אראבישע באנדעס.

דריטע לאנדעס-קאנפערענץ פון „השומר הדתי" אין פוילען

ווארשע, (יט"א). יט"א האט בעקומען פאל-גענדען קאמוניקאט:

אין די טעג פון 16-טען ביז 22-טען אקטאבער ה. י. קומט פאר אין ווארשע די דריטע לאנדעס-קאנ-פערענץ פון „השומר הדתי" אין פוילען. אין דער קאנפערענץ וועלען אנטיילנעהמען 200 דעלעגאטען פון גאנץ פוילען.

דער „השומר הדתי" אין פוילען צעהלט איצט ביז 15.000 מיטגלידער, ארגאניזירטע אין 250 קיני אין גאנץ פוילען. די בעוועגונג ניט ארויס מאנ-נאט-שריפטען אין דער העברעאישער און פוילישער שפראך.

Dr. REICHER

פאלודניאווא 28, טעל. 93-201

ספעציאליסט

פאר מענער - שוואכע - בעהאנדלונג

סעקסועלע בעראטונגען פון פסיכא - אנאליזע

נעמט אן פון 8—11 פון 5—8 אווענד.

זונטאג און חגאות פון 9—12.

גענדא און יאקוב מיין ברודער

אונזערע הארציגסטע ברכות צו אייער ניי-געבוירען

זוהנעלע

אין פרייד און צום בעסטען זאל עס ביי אייך דערצויגען ווערען.

רעגינא און לייבוש.

בית התפילה „לינת אורחים"

22 שענקיעוויטשא 22.

שבת, ראש חודש, פרשת נח, ד. 17 אקטאבער, 9 א זייגער פריה וועט דאווענען ביי אונז דער יונגער טא-לאנטפולער חזן

ה' שלמה גיסער

וועלכער בעזיצט א פראכטפולע טענאר-שטימע מיט א שעהנעם קאלאראטור און איז שוין בעקאנט ביים לאדזער עולם מיט זיין הארציגען דאווענען.

בילעטען צו בעקומען אין פראיין „לינת אורחים", שענקיע-וויטשא 22 יעדען טאג פון 6 אווענד אן און אויך בא ר' לבבוש סלעק-מאנדער, זאכאדניא 65. די פערוואלטונג.

דער שווערגעטראפענער

משפחה דעגענשטיין

אין ווארשא, צוליב'ן טויט פון דעם נאבעלען

נ"ע טובי' דעגענשטיין

דריקען מיר אויס אונזער טיפסטען מיטגעפיהל:

המקום ינחם אתכם בתוך שארי אבלי ציון וירושלים.

י. א. פיינגאלד און פרוי.

נעדענקט, שטשעשליווי

ביי

א גרויסער אויסוואהל פון

אריגינעלע בילליגער און טאמאשאווער סחורות

אויף אנציגער און פאלטענס

פון די בעסטע קוואליטעטען ווי אויך פערשידענע רעשטען

מיט 30% ביליגער

קומט און איבערציינט אייך

R. Szczęśliwy

לאדז, 5 נאוואמיעסקא 5

טעל. 156-09.

נעדענקט פראנט II שטאק.

אכטונג, ציימונגס-פערקויפער!

דערמיט ערקלערען מיר פאר דער עפענטליכקייט, אז מיר אונטער געשריבענע ציימונגס-פערקויפער טרעטען ארויס פון פעראיין פלאץ וואלנאשטשי № 3, ווייל א טייל פון דער פערוואלטונג האט זיך נישט טאקטיש אויפגעפיהרט געגען די מיטגלידער און מיר ערקלערען גלייכצייטיג, אז מיר טרע-טען אריין אין דער סינדיקאט ציימונגס-פערקויפער אויף פילסודסקיעגא 66 ביי „יובלי אגודת ישראל".

עס פאלגען פאלגענדע אונטערשריפטען:

וויצע-פרעזעס בנימין עלבוים, פערוואלטונגס-מיטגליד מענדעל טענענבוים, פערוואלטונגס-מיטגליד יוסף פייוושעוויטש, יודל ווישעגראדסקי, יחיאל קלין, הענעך שטארקמאן, שמואל רינגארד. משה אזשאלעק, שלום פלום, אברהם בלאכמאן, יחיאל בלאכמאן, משה בערלינסקי, הערש קופערמאן, מיכל גאלדמאן, הערש בארנאווסקי, הערש יוזעפאוויטש, ישראל גאלדבלום, שלמה מיכאלעוויטש, יצחק רינגארד, מענדעל סויפער, אלתר פרידמאן, ח. ראדניק, עקיבה גרינבוים.

אוירען, נאז און האלז און לונגען-קליניק

מיט בעטען פון Dr.

Z. RAKOWSKI

פיעטריקאווער 67. טעל. 127-81

נעהמט אן שטענדיגע קראנקע (צוועק אפעראציע א. אז. וו. ווי אויך אמבולאטאר יישעס פון 9-2 און פון 4-8 אווענט

ביי דער קליניק איז טעטיג

א רענטגען-קאבינעט

פאר דורכלייכטונגען און אלטרא-פאטאגראפיער

Dr.

Wajnberg

ספעציאליסט פאר לונגען-, הארץ און ססלעראז קראנקהייטען

פיעטריקאווער 145

טעל. 126-02

נעמט אן פון 9-10 פריה, 3-5 8-9 אוו.

Dr. B. Hurwicz

Choroby skórne i weneryczne

Piotrkowska 10

נעמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו. זונטאג און יום-טוב — פון 8—1 בייטאג

Dr. med.

P. KOTOK

CHOROBY WEWNĘTRZNE

przyjmuje od 5–7 wiecz.

Zeromskiego 44, tel. 114-25

POWRÓCIŁ.

אכטונג אכטונג

100-טער מענשען

האבען זיך שוין איבערצייגט, אז די בעסטע

היגיענישע טאפטשאנען,

מאזעטקעס און מאטראצען

ווי אויך פערשידענע טאפעציר - ארבייט

זענען נאר צו בעקומען אין דער 1-טער לאדזער ווערקשטאט פון אויסגעבעסערטע היגיענישע טאפטשאנען און מאטראצען

א. ש. „ZURMA"

אינה. ל. מרוז

Łódź, Cegielniana 58

telefon 178-21.

סאלידע און פינקטליכע אויספיהרונג!

St. Felczer

H. NEUMARK

צוריקגעקעהרט

28 פאלודניאווא 28

טעל. 163-46

נעמט אן ביז 10 פריה און פון 2—4 נאכמ פאר אונבעמיטעלטע ה ח'ת

Dr. med,

Ignacy Grynberg

אינערליכע קראנקהייטען

ספעצ. פאר הארץ-קראנקהייטען

צוריקגעקעהרט

Cegielniana 17, tel. 174-15.

נעמט אן פון 6 ביז 7 אווענד.

דריטע סאָוויעטישע נאָטע
וועגן דער פראגע פון אינטערווענירן אין שפאניען

לאָנדאָן, 13 (ספּ. טעל.)
נעכטען באַכמיטאָג האָט דער פאָרשטעהער פון סאָוויעט-רוסלאַנד קאַגאַן איבערגעגעבען דעם ענגלישען וויצע-אויסערן מיניסטער און פרעזעס פון קאָנטראָל-קאָמיטעט אין די פראַגען פון נישט אינגערירען אין די שפאַנישע ענינים — פּלימוט א דריטע סאָוויעטישע פּראָטעסט-נאָטע, די דאָזיגע נאָטע איז נאָך נישט איבערגעגעבען געוואָרען די מיטגלידער פון דער קאָמיסיע.

אויף די שפאנישע פראנטען — רוהיג
בלויז אין אוויעדא קומען פאר פערביטערטע שלאַכטען

מאַדריד, 13 (ספּ. טעל.)
אויף אַלע פראָנטען איז היינט געווען רוהיג, אין אוויעדא קומען פאָר אויף די גאַסען פערביטערטע שלאַכטען מאַדריד אינטערעסירט זיך הויפּטזעכליך מיט דער פערטיידיגונג פון דער הויפּט-שטאָט, מאָרגען זאָל אייגעפיהרט ווערען א קאַרטען-סיסטעם אויף לעבענסמיטעל. מען עוואַקואירט ווייטער פרויען און קינדער פון מאַדריד.

מאַדריד, 13 (ספּ. טעל.)
כדי צו פערזיכערן דעם מיליטער טריומף עגליכע בעדינגונגען האָט דער אינערן-מיניסטער ארויסגעגעבען א דעקרעט וועגן רעקווירירן מאַטראַצען, קאָלדרעס און וואַרימע מלבושים.

ס'וועלען קאָנפיסקירט ווערען קאָלדרעס און מאַטראַצען אין די וואוינונגען, פון וועלכע די איינוואוינער זענען ענטלאָפען צו די אויפשטענדיגע אָדער קיין אויסלאַנד. יעדער פון די איבריגע איינוואוינער קען פאַר זיך נאָר לאָזען איין מאַטראַץ און צוויי קאָלדרעס.

מאַדריד, 13 (ספּ. טעל.)
די אויפשטענדיגע האָבען נעכטען אין ערשטען מאָל פערמאַכט דעם צופלוס פון וואַסער אין דער מאַדרידער וואַסערלייטונג.

אין מאַדריד האָט מען בעגרעניצט דעם פערברויך פון וואַסער.

נייע מעטאָדע פון אינטערנאַציאָנאַלע טראַנזאַקציעס
דורך אויסטוישען דעוויזען אויף גאָלד

פּאַריז, 13 (ספּ. טעל.)
נעכטען איז גלייכצייטיג אין פּאַריז, לאָנדאָן און וואַשינגטאָן פערעפענטליכט געוואָרען דער נייער אָפּמאַך וועגן אויסטוישען גאָלד צווישען פראַנקרייך, ענגלאַנד און אַמעריקא. דער דאָזיגער אָפּמאַך איז א דערגענצונג צו דער בעקאַנטער מאָנעטאַרע פערשטענדיגונג פון 25 סעפּטעמבער. דער ציל פון דער זיגען אָפּמאַך איז לייכטער צו מאַכען די טעכנישע אָפּעראַציעס פון פאָנדען צו סטאַביליזירען דעם קורס פון די וואַלוטעס. אַמעריקא וועט געבען גאָלד פאַר דאָלאַרען, ענגלאַנד אויף פונטען, און פראַנקרייך פאַר דאָלאַרען.

וואַשינגטאָן, 13 (ספּ. טעל.)
דער אַמעריקאַנישער פינאַנץ-מיניסטער מאָרגענטוי האָט פאָלגענדעס ערקלערט די פרעסע-פאָרשטעהער: די נייע פון די אינטערנאַציאָנאַלע קורסען צווישען ענגלאַנד, אַמעריקא און פראַנקרייך שטיצט זיך אויף אַן אויסגלייכס-פאָנד פון יעדען פון די דאָזיגע לענדער. דער פאָנד פון יעדען לאַנד רינט אויף צו ברענגען צו א גלייכגעוויכט פון זייגע וואַלוטעס דורך איינקויפען אָדער פערקויפען אויסלענדישע חער וויזעס.

קיינער פון די דאָזיגע לענדער שטרעבט נישט דורך די דאָזיגע אָפּעראַציעס צו זאַמלען א גרויסע צאָהל פּאַפּיר-געלד פון אַנדערע לענדער.

די דערמאָנטע דעוויזע נעהמט אַרום די קאָנטראָל פון די הענד פון עטליכע אינטערנאַציאָנאַלע ספּעקולאַנטען.

די רעגירונגען, וועלכע זענען פעראַנטוואָרטליך פאר זייערע פעלקער, וועלען איצט אָנהויבען אָנ'אַקציע צו זיכערן די קורסען א מינימאַלע וואַקלונג.

דאַן האָט מאָרגענטוי ערקלערט, אז דער קורס פון די וואַלוטעס וועט פעסטגעשטעלט ווערען יעדען טאָג אויפן יסוד פון רעכט פון נעפרויך און רעזערוו.

לויט דער מיינונג פון מאָרגענטוי'ען וועט די נייע וואַלוטע-דעוויזע פון אַמעריקא פערשטעלען מיט זיך א נייעם סיסטעם פון אָנווענדען דעם גאָלד-פאָריטעט און א נייע מעטאָדע פון אינטערנאַציאָנאַלע האַנדעלס - טראַנזאַקציעס.

די דעוויזע עפענט פאַר אַלע לענדער די מעגליכקייט צוצוטרעטען צום אָפּמאַך פון די דריי מלוכות.

לעצטע דעפעשען

פּאַריז, 13 (ספּ. טעל.)
דער דייטשער אַמבאַסאַדאָר אין פּאַריז האָט אָנגעגעבען א פּראָטעסט אין אויסערן-מיניסטעריום צוליב דעם, וואָס דער אָנפיהרער פון די פראַנצויזישע קאָמוניסטען טאָרעז האָט געזאָלט אין זיין א רעדע בעליידיגען היטלער'ן. דאָס אויסערן-מיניסטעריום האָט גענומען צו קענטעניש דעם פּראָטעסט.

פּאַריז, 13 (ספּ. טעל.)
דער פערבאַנד פון די פראַנצויזישע אינדוסטריעלער האָט זיך געווענדעט צו דער רעגירונג מיט א מעמאָריאַל, פערלאַנגענדיג אָפּצולייגען דאָס איינפיהרען די 40-שעהדיגע' ארבייטס-וואָך. די אינדוסטריעלער ווילען בעווייזען, אז דאָס איינפיהרען דעם פערקירצטען ארבייטס-טאָג וועט אַנולירען אַלע נוצען פאַר דער נאַציאָנאַלע ווירטשאַפט דורך דער דעוואַלואַציע פון פראַנק.

וואַרשאַ, 13 (טעלעפאָניש)
היינט איז ערשינען אין „דזשענניק אוסטאַוו" א פעראָרדנונג וועגן א נייער רעגיסטראַציע פון די ראַדיאָ-אַפּאַראַטען. ביז דעם 1 נאָוועמבער מוז זיך יעדער אַבאָנענט מעלדען אויף דער פּאָסט און אונטערשרייבען א דעקלאַראַציע מיט'ן נאָמען, אדרעס, פאַך און דאָס אָרט, וואו דער ראַדיאָ-אַפּאַראַט געפינט זיך, אין דער נייער פעראָרדנונג זענען אויך פאַרהאַן פאָרשריפטען ווי אַזוי ס'דאַרפען איינגעאָרדנעט ווערען אַנטענעס און ווי אַזוי זיי דאַרפען אויסזעהן.

שאַרפע רעפּרעסיעס געגען די פאַשיסטען
אין ענגלאַנד

לאָנדאָן, 13 (ספּ. טעל.)
אונטערן פאָרזיץ פון פרעמיער באַלדווין וועט מאָרגען פאָרקומען א זיצונג פון ענגלישען מיניסטערראַט ס'וועט בעטראַכט ווערען די פראַגע פון די אונרוהען אין לאָנדאָן בעת דעם מיטינג וועלכער איז צונויפגערופען געוואָרען דורך דעם אָנפיהרער פון די פאַשיסטען מאָסלעי.

ס'וועט וואַהרשיינליך אָנגענומען ווערען א בעשלוס צו פערוועהרען מיטינגען אונטערן פרייען הימעל אין פערלויף פון 6 חדשים, ס'וועט אויך בעשלאָסן ווערען צו פערוועהרען צו טראָגען די פאַשיסטישע מונדירען.

לאָנדאָן, 13 (ספּ. טעל.)
אין לאָקאַל פון ענגלישען פאַשיסטען-פערבאַנד איז אויסגעבראָכען א שרפה, וועלכע איז באַלד איינגעלאָשען געוואָרען, די פּאָליציי האָט אונטערגענומען אַן אויספאָרשונג, ווייל ס'איז פאַרהאַן א חשד, אז די שרפה איז ענטשטאַנען צוליב אַן אונטערצינדונג.

סענסאַציאָנעלער מאָרד-פּראָצעס אין וואַרשאַ
נעגען א יודישען יונגערמאַן, וועלכער האָט דערשאָסען א פערהייראַטע פרוי

וואַרשאַ, 13 (טעל.)
היינט מיטוואָך הויבט זיך אָן אין וואַרשעווער קריי-געריכט א סענסאַציאָנעלער מאָרד-פּראָצעס, דעם 25 פעברואַר האָט דער 30-יעהריגער ייִוזער קופּיעץ דערשאָסען אין קאַפע „פּאַלי דע דאַנס" די פערהייראַטע פרוי פעלאַ רוידען, וועלכע איז געווען קופּיעצ'ס א פריינדין. נאָך דעם מאָרד האָט קופּיעץ ערקלעהרט בעת דער אויספאָרשונג, אַז ער האָט מיט דער פרוי נישט געהאַט קיין אינטימע בעציהונגען, זי איז נאָר געווען נאָהענט מיט איהם בעפריינדעט, צום פּראָצעס זענען ארויסגערופען געוואָרען עטליכע צעהנדליג עדות פון דער וואַרשעווער גאָלדענער יוגענד, קופּיעצן דראָהט א שטראָף פון 5 יאָהר ביז טויט-שטראָף.

פּאַרלאַמענטאַרישער אויספלוג אויף די אינוועסטיציע-ארבייטען
וועלכע ווערען נעפיהרט דורך דער רעגירונג

וואַרשאַ, 13 (טעל.)
דאָנערשטאָג פאָהרט ארויס אַן אויספלוג פון די מיטגלידער פון די בודזשעט-קאָמיסיעס אין סיים און סענאַט בראש מיט'ן סיים-מאַרשאַלעק צאַר און סענאַט-מאַרשאַלעק פּריסטאָר.

דער אויספלוג פאָהרט איבערן לאַנד זיך צו בעקענען מיט די אינוועסטיציע-ארבייטען, וועלכע ווערען געפיהרט דורך דער רעגירונג.

מיט דעם אויספלוג וועלען מיטפאָהרען דער וויצע-פרעמיער קוויאַטקאָווסקי, אַגראַר-מיניסטער פּאָניאַטאָווסקי, האַנדעלס-מיניסטער ראָמאַן און קאָמוניקאַציע-מיניסטער אולריך.

אין אויספלוג נעמט אַנטייל דער איינציגער יודישער מיטגליד אין דער בודזשעט-קאָמיסיע דעפּ. מינצבערג.

איטאַליענישער אויסערן-מיניסטער פאָהרט קיין בערלין
וועגן דער שטעלונג צום ראַטען-פערבאַנד

פּאַריז, 13 (ספּ. טעל.)
„האַוואַס" מעלדעט פון רוים וועגן דער רייזע פון איטאַליענישען אויסערן-מיניסטער טשאַנאָ קיין בערלין, וועלכע דאַרף פאָרקומען דעם 20 ד. ח.

גראַף טשאַנאָ זאָל ארויסטרעטען לטובת דער קאָנפערענץ פון די לאָקאַרנער מלוכות.

ס'וועט אויך אַרומגערעדט ווערען די פראַגע וועגן דער שטעלונג צום ראַטען-פערבאַנד.

בעגעגעניש צווישען מין. בעק מיט'ן פראַנצ. אויסערן-מיניסטער

פּאַריז, 13. (ספּ. טעל.) דער פּוילישער אויסערן-מיניסטער בעק וועט נאָך זיין קורצען אָפּרוה אין דרום-פראַנקרייך, זיך אָפּשטעלען אויפ'ן וועג קיין וואַרשאַ אויף איין טאָג אין פּאַריז, דער וויזיט וועט האָבען א פּריוואַטען כאַראַקטער. ס'וועט אָבער פאָרקומען א בעגעגעניש צווישען מיניסטער בעק און פראַנצויזישען אויסערן-מיניסטער דעלבאָס.

Dr.
Wołkowyski
ציגעל-גאַס 11, טעל. 238-02
ספּעצ. פאַר טריפּער. סיפיליס און הויט-קראַנקה
בעהאַנדלונג פון מענער-שוועכע
נעמט אָן פון 8—11 פריטאָג און 4—9 אוונט

Dr. med.
L. Berman
צעגעלניאַנאַ 15, טעל. 149-07
ספּעציעל-ארצט פאַר מענער - שוועכע-בעהאַנדלונג און טעקסועלע בעראַטונג
נעמט אָן פון 8—11 און פון 4—8 אָוועגד.
זונטאָג פון 9—1 פאַרמיטאָג
פאַר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזען

Dr. med.
J. Schlosser
כירורג
ul. CEGIELNIANA 30, tel. 122-16.
צוריקגעקעהרט
נעמט אָן פון 4—7 אָוועגד.

Doktór Z.
HENRYKOWSKI
ספּעציעל-ארצט פאַר מענער - שוועכע, ווענערישע און הויט-קראַנקהייטען
טראַוגוטאַ 9, טעל. 262-98
נעמט אָן פון 8—1 און פון 5—9 אָוועגד
זונטאָג פון 9 פריה ביז 12.30 מיטאָג
פאַר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזען

אונזער וואָרט

נאָכ'ן שטרייק

דער שטרייק אין ארץ-ישראל האָט זיך פערענדיגט, ס'זענען געעפענט געוואָרען די געוועלבער, די ארבייטער האָבען אָנגעהויבען צו ארבייטען, דער יפו'ער פּאָרט איז צוריק געעפענט געוואָרען און עס אָנקערען שוין דאָרט שיפען.

דער מיליטערישער גענעראַל-שטאַב אין ארץ-ישראל האַלט, אז נאָכ'ן פערענדיגען דעם שטרייק וועט אויך פערענדיגט ווערען דער טעראָר און האָט פעראָרדנט אָפּצושטעלען די אָפּעראַציעס געגען די טעראָריסטען, דער אויסנאַהם-צושטאַנד איז פערלייכטערט געוואָרען, פון דעם אַלעם האָט מען געקענט מיינען, אז די 6 חדשים'דיגע שרעקליכע לאַגע האָט זיך געענדיגט און ס'וועט ווידער אלץ בלייבען אַזוי ווי ס'איז געווען פריהער.

אָבער ס'איז נאָך לאַנג נישט אַזוי קודם-כל איז א ספק, צי די אַראַבישע עקסטרעמע וועלען געהערען צום עקסטרעמען לאַגער וועלען אָפּשטעלען דעם טעראָר און איבריגענס וועט אין דער דעקלאַראַציע פון די אַראַבישע אָנפיהרער בכלל נישט גערעדט וועגען אָפּשטעלען דעם טעראָר נאָר וועגען דעם שטרייק.

ס'איז ווייטער קלאָהר, אז די אַראַבער האָבען אָפּגעשטעלט דעם שטרייק אויפ'ן אַפּעל פון 4 מלכים פון אונאָפּהענגיגע אַראַבישע מלוכות, פרעגט זיך איצט צי האָבען די דאָזיגע מלכים פריהער אונטערהאַנדעלט מיט ענגלאַנד און צי האָבען זיי בעקומען, וועלכע ס'איז הבטחות מצד ענגלאַנד לטובת די ארץ-ישראלדיגע אַראַבער?

אויב דאָס וואָלט געווען דער פאַל וואָלט עס געווען א געפעהרליכער פרעצעדענס פאַר ענגלאַנד גופא, ווייל זי אַליין וואָלט געשטויסען צו שאַפען א פעדעראַציע פון די אַראַבער אין דער גאַנצער וועלט, וועלכע זאָל זיך אָננעהמען די עולה פון יעדען אַראַבער ווי דאָס וועט נאָר פאָרקומען.

דער אָפיציעלער מאָטיוו פון ענגלאַנד איז אָבער, אז די קעניגליכע קאָמיסיע וועט איצט קענען קומען קיין ארץ-ישראל און וועט „אָביעקטיוו" אויספאָרשען די לאַגע און דאַן וועלען אָנגענומען ווערען די נויטיגע בעשלאָסען וועגען דער צוקונפט פון ארץ-ישראל.

פאַר דער יודישער אָנפיהרערשאַפט שטעהט איצט די שווערע און פעראַנטוואָרטליכע אויפגאַבע געבוי צו אַבסער ווירען די אויספאָרשונג פון דער קאָמיסיע און זיך בעמיהען, אז די טאַטזאַכען זאָלען נישט געפעלשט ווערען, ווייל די קאָנסעקווענצען קענען זיין זעהר שווערע.

ד.

טאָג-טעגליך

פּוילען'ס מיסיע אין דאַנציג

ווען עס זוכען אין גענף אַנאָפּן צו ליקווידירען די קאָנפליקטען אין דאַנציג די מיניסטאָרען פון ענגלאַנד, פראַנקרייך און פּוילען, האָט דער פּרעזידענט גרייזער און דער פּאַרטיי-פיהרער פאָרסטער, נישט וואַרטענדיג אויף די בעשלוסען פון גענף, פערזיכערט די דאַנציגער בעפעלקערונג, אַז דאָס אָפּרופען פון דאַנציג דעם הויך-קאָמיסאַר לעסטער איז א זיג פון דאַנציג און מ'דאַרף ערוואַרטען, אז קיינמאָל וועט שוין נישט בעשטימט ווערען קיין הויך-קאָמיסאַר פון דער פעלקער-ליגע פאַר דאַנציג. און אַז מיט דער בייער זאַכלאַגע דאַרף זיך רעכענען נישט נאָר די פעלקער-ליגע נאָר אויך פּוילען.

און גלייכצייטיג האָט מען ארעסטירט אין דאַנציג 74 פערטרויאונגס-מענער פון דער סאָציאַליסטישער פּאַרטיי, מ'האָט אדורכגעפיהרט רעוויזיעס ארעסטירט דעם סעקרעטאַר פון דער פּאַרטיי, רעדווידירט און קאָנפיסקירט. מ'הערט וועגן דעם, אז די סאָציאַליסטישע פּאַרטיי זאָל אינגאַנצען ליקווידירט ווערען, אַלץ געהט צו דער פולשטענדיגער גלייכשאַלטונג, אָדער דערפיהרען דערצו אַזוי ווי אין דריטען רייך צו איין נאַציאָנאַל-סאָציאַליסטישער ריכטונג.

אַזעלכע זענען די שטרעבונגען פון דער מאַכט אין דאַנציג וועלכע ווערען דיקטירט, בעאויפטראַגט געשטיצט און געלויבט פון בערלין.

און פּוילען דאַרף דערצו מאַכען א סוף דורך אַנ'אויסגעצייכענטער דיפּלאָמאַטישער ארבייט.

מ'דאַרף בעטאָנען, אַז גאַנץ איירופּע וועט זיך מיט דער גאַנצער נייגעריקייט זיך צוקוקען צו דער ארבייט פון די פּוילישע דיפּלאָמאַטען, וועלכע האָבען בעקומען די דאָזיגע מיסיע פון דער פעלקער-ליגע, די דאַנציגער דעבאַטען אין גענף בעוויזען סיסטעמאַטישע דערויף, אַז קיין איין ערנסטער פּאָליטישער פאַקטאָר פון אינטערנאַציאָנאַלען לעבען גרינגשעצט נישט די דאַנציגער פראַגע און שוואַכט נישט אָפּ די פעראינטערעסירונג צו דאַנציג. קיינער פון די גרויסע מלוכות אויף דער וועלט האַלט נישט, אז די זיכערקייט פון איירופּע וועט געניסען דערפון, אַז אויב מ'זאָל ערלעדיגען די דאַנציגער פראַגע אַבי ווי, זאָלט שוין אַראָפּגעפאַלען די זאָרג פון דער פעלקער-ליגע.

מיט איין וואָרט פּוילען האָט בעקומען אין דער דאַנציגער פראַגע פון דער פעלקער-ליגע א וויכטיגע מיסיע וואָס זי וועט זיכער אויספיהרען בשלמות.

י.

מוזען פון פוילען עמיגרירען

פוילישע בירגער אדער יודען?

פון ד"ר יעקב וויגאדסקי

יודען אין פוילען בייווערן זיך די לעצטע צייט אויף די אלע יודען, וואס האבען זיך ארויסגעזאגט עפענטליך, אפילו מיט די בעסטע כוונות, דערפאר, דאס אין פוילען איז דא כלומרשט אן ״עודף״ יודען וואס מוז אויף דעם אדער יענעם אופן פון פוילען עקספראנספארטירט ווערען! רעדט עמיצער אין נאמען פון וועלכער עס איז יודישער קבוץ, אדער פון וועלכער עס איז יודישער אינסטיטוציע, מוז ער קודם־כל זיך פריהער פאר אלץ בעראטען מיט די מאסגעבענדע מענשען, וואס טראגען אויף זיך די אחריות פאר דעם קבוץ אדער אינסטיטוציע...

צווייטענס, מוז אזא ״רעדנער״, איידער ער נעמט דאס ווארט, זיך אפגעבען א דין וחשבון נישט נאר פון דעם עצם ענין נאר אויך פון דעם אפקלאנג, וואס זיינע ווערטער וועלען געפינען אין דער פסיכאלאגיע, וואס הערשט אין דער סביבה, וואו ער רעדט...

בעזונדערס וויכטיג איז דאס פאר אונז, יודען, ווייל דער אנטיסעמיטיזם פערדרייט שטענדיג אין דער ריכטונג פון זיינע אפגעדראשענע בלבולים... פאלט נאר אריין א יודישער פאליטישער רעדנער, אום צו רעדען מיט דעם סופיתדיגען לשון, ווי א יוון אין סוכה, איבערחזרנדיג אן־אנטיסעמיטישע פאדערונג, בלייבען זיינע כוונות אלס מאטעריאל פאר ברוקירען דעם גיהנום און זיינע נישט ־ ווילענדיגע אנטיסעמיטישע בעהויפטונגען אלס אן ערנסטער שאדען פאר דער ריינער יודישער זאך, וועלכע ער וויל באמת דינען...

פארזיכטיג, מיינע הערן, מיט דעם עפענטליכען ווארט און נאך פארזיכטיגער מיט רייד, וועלכע קאנען אנגענומען ווערען אלס רייד אין נאמען פון יודען בכלל און פון ציוניסטען בפרט!

א גוטער פאליטיקער רעדט ווייניג, אבער קלוג, מיושבדיג...

מוזען יודען, אלס אזעלכע, עמיגרירען פון פוילען?

דער אנטיסעמיטיזם אין פוילען, וואס פאדערט דאס, מאטיווירט דאס נישט מיט דעם, וואס די יודען אין פוילען זענען ארבייטסלאז, נאר מיט דעם, וואס יודען האבען יא בעשעפטיגונג בשעת א גרויסער טייל פאליאקען האבען זיי נישט: דארף מען דעריבער נאך זייער מיינונג אפנעמען די בעשעפטיגונגען ביי יודען און אפגעבען זיי די פאליאקען! אויף אזא אופן וועט מען קאנען דעם האנדעל, אינדוסטריע, מלאכה א.אז.וו. ״נאציאנאליזירען״, ד.ה. אפנעמען ביי די מיעוט־פעלקער און אפגעבען דעם רוב־פאלק, כדי צו שאפען דערמיט א ״טאטאלע״ מלוכה! און די איבעריגע מלוכות, אין וועלכע די מיעוטים שפארען זיך אן, וועלען זיך נוקם זיין און ביי זיך איינפיהרען פונקט אזא ״טאטאליטעט״, פון וועלכען פוילישע מיעוטים (״פאליאצי זא גראניצאן״) וועלען בלייבען אהן ברויט, — מוז מען טאקע מיט די אלע מלוכות אין דעם פרט זיין פארזיכטיג, זעהר פארזיכטיג, אבער מיט יודען, וואס האבען נישט און וועמען זיך אנצושפארען, איז נישטא וואס צו מאכען צערעמאניעס: אפנעמען ביי זיי די ארבייט און — שרייט חי וקים!...

מיר האבען שוין פיל מאל אויפגעוויזען אויף דעם גרויסען שאדען, וואס אזא לעזונג פון דער יודישער שאלה וואלט געבראכט נישט נאר יודען, נאר קודם־כל דער פוילישער מלוכה!

וועלענדיג אבער דורכאויס נאכטון די אנטיסעמיטישע פרובען פון דעם ״גרויסען״ געלערנטען און פאליטיקער״ אין דייטשלאנד, וועלכע זיי האלטען פאר געלונגענע, און וועלענדיג צודעקען די הימעל־שרייענדע עוולה, וואס מען וויל אפטון בנוגע יודען מיט א פוסטען תירוץ, — האבען אין דער לעצטער צייט געוויסע מלוכה־מענער, אפילו אויפן פארום פון דער פעלקער־ליגע פארגעשלאגען, דאס מען זאל די בעוועלקערטע יודען מאסע זיי מיט ״עמיגראציע״ אין די ״קאלאניעס״, וואס די פעלקער־ליגע וועט איבערגעבען די בעטרעפענדע מלוכות!...

דא שטעהט אויף א קלאץ־קשיא: אויב מען וועט די דאזיגע מלוכות געבען ״קאלאניעס״ אויף צו טראנספארטירען דארט יודען, וועלען דאך די דאזיגע מלוכות פערטרייבען פון דארטען יודען אויף דעם זעלביגען יסוד, אויף וועלכען זיי האבען זיי פערטריבען פון דער מעטראפאליע, אויפ׳ן יסוד פון אנטיסעמיטיזם און ״טאטאליזם״!

א גאנץ אנדערע זאך איז פאדערן קאלאניעס כדי צו בעקומען פון דארטען רויה־שטאפען. די פראגע פון דעם יושרדיגען צוטיילען די רויה־שטאפען איז א וועלט־פראגע פון דער גרעסטער בעדייטונג: דאס איז א פראגע פון וועלט־יושר, וועלט־ווירטשאפט און וועלט־שלום!.. די פראגע איז אבער אויסערארדענטליך שווער צו לעזען, ווייל די אלע מלוכות, וועלכע שטרעבען צו א ״טאטאלער״ מלוכה וועלען דאך באלד די אויטאכטאנען פון די קאלאניעס, וועלכע די פעלקער־ליגע וועט זיי איבערגעבען, פערטרייבען פון זייער היים און ״עמיגראציע״, ווייל דאס פאדערט דער ווילדער און נארישער טאטאליזם און, דער עיקר, ווייל עס איז נישטא ווער עס זאל זיך פאר זיי אננעמען!..

עס איז גענוג צו זעהן דעם פרט אויפצווייזען אויף דעם ערשטען (האהענצאלערנשען) רייך, וואו די נישט־דערהערטע ווילד־אכזריותדיגע, [illegible] דייטשע בעהאנדלונג פון דער ארטיגער בעפעלקערונג אין קאמערון און אין אנדערע ערטער איז פערגאנגען ביז צום דייטשען געריכט!..

אומקערענדיג זיך צו דער פראגע מכוח די ״איבעריגע״ יודען, וואס מוזען כלומרשט עמיגרירען אין א צאהל ״נישט ווייניגער ווי 80,000 יעהרליך״, מוזען מיר דאך זאגען, אז קיין ״איבעריגע״ יודען אין פוילען איז בכלל נישטא! עס זענען דא אין איצטיגען מאמענט פרנסהלאזע פויערים, ארבייטסלאזע ארבייטער, ווי אויך פרנסהלאזע סוחרים, בפרט קליינהענדלער און האנדווערקער — נישט־יודישע און יודישע. זאל מען זיי אלעמען פערטרייבען פון פוילען? מוזען זיי אלע זוכען פאר זיך אימיגראציע־לענדער? ווען אזעלכע לענדער וואלטען געווען, וואלטען דאך די ארימע מענשען נישט געווארט און וואלטען דאך שוין לאנג א לאז געטון זיך אהין, זוכענדיג ארבייט און ברויט! פארוואס מיינט מען עפעס, אז נאר יודען מוזען עמיגרירען בשעת די פוילישע קאנסטיטוציע, ווי אויך דער ווערסאלער שלום־אפמאך גאראנטירען אונז פולע בירגערליכע און פאליטישע גלייכבערעכטיגונג?

מיר וועלען זיך בשום אופן נישט לאזען פערטרייבען פון לאנד, נישט נאר פון פוילען, נאר אויך אפילו פון דייטשלאנד, וואו איבערפלעכליכע מענשען מיינען, אז דארט איז ״די יודישע שאלה געלעזט געווארען״. איילט זיך נאר נישט מיינע הערן. די שאלה געפינט זיך אין פראצעס פון קאמף פארן קיום. דער היטלעריסטישער רעצעפט פון ארויסטרייבען אלע דייטשע יודען — וועט פערגיכטערט ווערען מיט דעם מאמענט, ווען דער היטלעריזם וועט זיך ברעכען האלז און גניק! דאס איז א פראגע פון א נישט זעהר לאנגער צייט...

בכלל קען די יודישע שאלה דורך עמיגראציע אין וועלכען עס איז לאנד א חוץ ארץ־ישראל, נישט געלעזט ווערען. און אויך האבען יודען גלענצענד דעוויזען, אז זי קען אויף זעהר א גוטען אופן, צום נוצען פון יודען און אראבער געלעזט ווערען! דער ציוניזם האט שוין לאנג די יודישע שאלה אינטערנאציאנאליזירט און ער וועט זיך פאר קיינע מניעות נישט אפשטעלען, ווי שטארק עס זאל זיך נישט דוכטען, אז מקאן זיי נישט בייקומען!..

אלע מלוכות, וואס זענען פעראינטערעסירט אין דער דאזיגער איינציג מעגליכער לעזונג פון דער יודישער שאלה, ד. ה. — אלע מלוכות פון דער וועלט, מוזען אונז קומען צו הילף דערביי.

עמיגרירען פון פוילען קען יעדער בירגער אבער קיין שום בירגער טאר מען נישט צווינגען צו עמיגרירען!

די עקאנאמישע מאביליזאציע פון די רייכע פעלקער

איז א שטארקער קלאפ פאר'ן היטלעריסטישען רעזשים

ווי בעוואוסט, האט איטאליען נאכגעטון דעם פראנצויזישען ביישפיל און דעוואלואירט דעם ליר. דער דאזיגער פאקט איז געווען א ביסעל אונערווארטעט. בעזונדערס צוליב דעם וואס דאס איז געשעהן באלד נאכדעם ווי די פעלקער־ליגע האט בעשלאסען צוצולאזען די אביסינישע דעלעגאציע און דעם דאזיגען פאקט האט מען אין געוויסע קרייזען אויסגעטייטשט, אז איטאליען וועט זיך אפזאגען מיטצוארבייטען מיט די זשענעווער מלוכות ביי דעם שלום־ווערק. בכלל האט מען ערווארט, אז מוסאליני וועט נאך דעם בעשלוס פון דער פעלקער־ליגע וועגען דער אביסינישער דעלעגאציע, אינגאנצען ארויסטרעטען פון דער פעלקער־ליגע. געשעהן איז אבער אנדערש. איטאליען האט רעאגירט אויף דעם פאר איהר אונאנגענעהמען בעשלוס קלוג און מיט ווירדע. מוסאליני האט זיך ווידער אמאל ארויסגעוויזען אלס ניכטערער רעאליסט, וואס גיט זיך אפ א חשבון פון די פאדערונגען, אפהיינגענדיג די שטימונגען פאר די רעאלע אינטערעסען. דער אויספיהר פון זיין האנדלונג איז א קלארער: ער האלט שטארק פון דער דייטשער קארט, אבער מעהר שטעלען אויף איהר ווי דאס איז נויטיג, וועט ער נישט. זיך צורייסען מיט זשענעווע, מיט ענגלאנד און מיט פראנקרייך, ריזיקירענדיג צו בלייבען מיט דייטשלאנד אויג אויף אויג, האט מוסאליני נישט פרעה.

איטאליען האט איהר אינטערעס נישט אין דעם, אז די אדער אנדערע מלוכה זאל קענען זי בעטראכטען אלס א שותף, נאר אין דעם, אז זי זאל קענען אפהיטען איהר פאליטישע פרייהייט. ווייניגער פון אלץ איז זי געניגט צו שטעלען אין א גוטע פאזיציע דייטשלאנד — איהר גרעסטע קאנקורענטקע אין ווין און אויפן באלקאן... אפהיטענדיג דעם בונד מיט זשענעווע, האט מוסאליני געראטעוועט זיין אונאפהענגיגקייט פון בערלין און פערגרעסערט די שלום־שאנסען.

די פראנצויזישע דעוואלואציע האט געגעבען איטאליען די מעגליכקייט צו מאכען נאך א שריט אויף דעם וועג. עס איז פאר אלע שוין איצט קלאר, אז די אינטערנאציאנאלע פאלגען פון דעם פראנצויזישען פינאנציעלען שריט געהען ארויס ווייט איבער די עקאנאמישע ראהמען — זיי בעקומען א ערנסטע פאליטישע בעדייטונג. אויב דער נייער וואלוטע־אפמאך פיהרט צו דער בילדונג פון נייע געגענזייטיגע בעציהונגען צווישען די פראדוצירענדע און קאנסומירענדע לענדער פון אייראפע, אויב די דאזיגע עקאנאמישע בעציהונגען ענטשטעהען אונטערן דרוק פון איר געמיינזאמע פון אייניגיגע אינטערעסען, איז פאר קיין איין לאנד נישט מעגליך צו בלייבען אין דער זייט פון דער אלגעמיינער בעוועגונג, אויב עס וויל נאר נישט בלייבען עקאנאמיש פולשטענדיג איזאלירט.

דעם אויספיהר, וואס אייראפא האט געמאכט פון פאקט פון דער דעוואלואציע פון איטאליענישען ליר, פאלט זיך צונויף מיטן אויספיהר וואס איז געמאכט געווארען אין שייכות מיט איטאליענס האנדלונג בנוגע דער פעלקער־ליגע: צוליב א שיינער פאזע פון שטאלצער קאנסעקווענץ האט מוסאליני נישט ברעה מקריב צו זיין די אינטערעסען פון זיין לאנד. דייטשלאנד האט בענוצט איהר גאנצען איינפלוס, נישט צו דערלאזען אז איטאליען זאל זיך סאלידאריזירען מיט די פעלקער, וואס האבען געגען איהר אנגעווענדעט סאנקציעס — מוסאליני האט אבער אויך דאס מאל נישט געוואלט בלייבען טעט־א־טעט מיט הר. שאכט... בערלין האט נאך אמאל דערפיהלט, אז מוסאליני איז נישט אזוי שטארק [illegible] מיט דער דייטשער טאקטיק.

אמת, די רוימישע צייטונגען בעמיהען צו מעלדען די ענטוישונג פון בערלין. די פינאנציעלע צוזאמענארבייט מיט אייראפע, מיט פראנקרייך און ענגלאנד — שרייבען זיי — ענדערט נישט די אלגעמיינע אויסערליכע אריענטאציע פון דער איטאליענישער פאליטיק, וועלכע בלייבט אונאפהענגיג, עס בלייבט אבער פעסטצושטעלען וואוהין עס פיהרט איטאליען די בעמיהונגען, צו פערזיכערען איהר אונאפהענגיגקייט אין כאראקטער פון א גרויסער מלוכה, וואס קען שפילען א פעראנטווארטליכע ראלע אין דער אפהיטונג פון דעם אייראפעאישען גלייכגעוויכט, זיכער נישט צו א מיינונגס פערשידענהייט מיט די גרויסע מלוכות, נישט צו א מיטווירקונג צו דער העגעמאניע אין אייראפע פון וועמען דאס זאל נישט זיין.

ווי עס זאל נישט זיין — האבען זיך אבער צוליב איטאליענס לעצטען שריט אין די פאליטישע קרייזען פון אייראפע געשטארקט די אפטימיסטישע שטימונגען. שוין דער פאקט אליין, וואס אויפן ערשטען פלאן האט זיך אין אייראפע ארויסגערוקט די עקאנאמיק, צוריקשטויסענדיג אביסעל די פאליטיק, בערוהיגט און רופט ארויס האפענונג. מען פיהלט אז עס קומט פאר א מאביליזאציע פון א זעהר גרויסען כוח — פון דער עקאנאמישער סאלידאריטעט פון די רייכע און אקטיווע פעלקער. מען פיהלט, אז אויף דעם גרונט זענען בעדייטענד מעכטיגער דווקא יענע לענדער, וואס זייערע בירגער און רעגירונגען זענען פאנאטיש איבערגעגעבען דעם אידעאל פון שלום. צי וועלען די פעלקער, וואס זענען פיינדליך צום דאזיגען קרייז, זיך קענען אפשטעלען? צי וועלען זיי ווילענדיג — נישט ווילענדיג אריינגעצויגען ווערען אין דער ענטשטעהענדער סאלידאריטעט? א. דער א עקאנאמישע צוזאמענארבייט, געגענזייטיגע פינאנציעלע הילף פאדערט שוין לכתחילה, א ״געוויסע ענטוואפנונג״, — סיי א מיליטערישע, סיי א מאראלישע.

צי פיהלט דייטשלאנד די סכנה פון דער דראהענדער איזאלאציע? דאס איז די פראגע, וואס ווערט געשטעלט דורך די לעצטע געשעהענישען. צי וועט זי קענען אהן א קאטאסטראפע צופאסען איהר מארק צו די נייע בעדינגונגען פון אינטערנאציאנאלען מארק וואס זענען געשאפען געווארען דורך דער דעוואלואציע?

עקאנאמיסטען פערזיכערן, אז דאס איז כמעט אונמעגליך. זיי זענען אין דער מיינונג, אז אין פראגען פון סחורות אויסטויש איז אונמעגליך אפילו א נביאישער פאטאס.

רוהמרייכע ליסטע פון די בעזיגער פון אקעאן

די ביידע אמעריקאנישע פליהער דיק מעריל און הארי ריטשמען וואס האבען לעצטענס געשלאגען דעם רעקארד און אדורכגעפלויגען דעם צפון־אטלאנטיק פון מערב אויף מזרח און זענען אנגעקומען קיין ענגלאנד, האבען פערגרעסערט די ליסטע פון די העלדישע אקעאן פליהער. די לאנגע קייט ציהט זיך שוין ביז צו די דאזיגע צוויי פליהער וואס האבען איבער אויף דעם וועג בעזיגט דעם וועלט־ים. די דאזיגע קייט ציהט זיך פון די ביידע ענגלישע פליהער אלקאק און בראון, ווי אויך פון דעם אמעריקאנער לינדבערג, ביז צו די ביזאיצטיגע בעזיגער פון אטלאנטיק מעריל און ריטשמען. דאס פליהען איבער דעם אטלאנטישען אקעאן אין דער ריכטונג פון מערב אויף מזרח, ד. ה. פון אמעריקע קיין אייראפע איז א סך צאהלרייכער ווי דאס פליהען אין דער פערקערטער ריכטונג פון מזרח אויף מערב. ביזאיצט האבען נאר 21 אעראפלאנען אדורכגעקווערט דעם אקעאן אין דער ריכטונג פון מערב אויף מזרח און נאר 4 אין דער ריכטונג פון מזרח אויף מערב, ד.ה. פון אייראפע קיין אמעריקא.

עס איז אלגעמיין אנגענומען, אז דער אמעריקאנער קארל לינדבערג איז געווען דער ערשטער אמעריקאנער פליהער. דאס איז אבער נישט ריכטיג. שוין מיט 8 יאהר פאר לינדבערגס גלאנץ־לייסטונג, האבען די ענגלישע פליהער אלקאק און בראון אין יאהר 1919 אונטערגענומען א אקעאן־פליה פון נייפונדלאנד און האבען זיך אראפגעלאזט נאך 16 שעה און 12 מינוט אין גאלוועי, אין אירלאנד. זיי אייגענטליך דארף געהערען דער כבוד צו זיין די ערשטע מענשען וואס זענען געפלויגען איבער אקעאן.

8 יאהר האט געדויערט ביז עס האט ווידער א מענש זיך אונטערגענומען צו פליהען איבער דעם וועלט־ים. דער דאזיגער פליה איבערן אקעאן פון דעם יונגען אמעריקאנער לינדבערג, וועט אבער שטענדיג בלייבען אין זכרון פון די מענשען, ווייל דער פליהער האט איינער אליין אונטערגענומען די לופט־רייזע פון אמעריקא קיין אייראפא. די גראנדיעזע איינזאמקייט פון מענש איבער דעם ענדלאזען אקעאן האט געווירקט אויף דער מענשליכער פאנטאזיע. דעם 21־טען מאי 1927 האט לינדבערג מיט זיין פליה פון ניו־יארק קיין פאריז וואס האט געדויערט 33 שעה מיט 20 מינוט געגעבען דעם פראקטישען בעווייז, אז די איבעראבערונג פון דער לופט דורך די מענשען איז א פולשטענדיגע.

אין דעמזעלבען יאהר 1927 זענען פארגעקומען נאך דריי אקעאן רייזעס אין דער לופט. אין יוני 1927 זענען אדורכגעפלויגען דעם אקעאן די אמעריקאנער טשעמבערלין און לעווין, וואס זענען געפלויגען פון ניו־יארק קיין קאטבוס אין דייטשלאנד אין 42 שעה מיט 31 מינוט.

אין א חודש שפעטער האט אונטערגענומען א אקעאן־פליה דער בערימטער ארקטישער העלד אדמיראל ריטשארד בירד מיט זיין בעגלייטער אקאסטא. זיי זענען אין 36 שעה מיט 6 מינוט אדורכגעפלויגען פון ניו־יארק ביז פראנקרייך. אין דעמזעלבען יאהר זענען נאך אמעריקאנער פליהער ברוק און [illegible] אדורכגעפלויגען דעם אקעאן פון ניי־פונדלאנד ביז לאנדאן אין 21 שעה מיט 9 מינוט.

אין 1928 האט צווישען די העלדישע אקעאן פליהער זיך אויך געפינען א פרוי. דאס איז געווען די העלדישע אמעריקאנערין אמעליא ערהארט וועלכע איז צוזאמען מיט די אמעריקאנער פליהער שטולץ און גארדאן אדורכגעפלויגען די שטרעקע פון ניי־פונדלאנד ביז בריסטאל אין 20 שעה מיט 40 מינוט. מיט דעם דאזיגען פליה האט זיך די ערהארט צוגעגרייט צו איהר בעריהמט געווארענעם פליה איבערן אקעאן איינע אליין א דאנק וואס זי האט זיך ערווארבען דעם צונאמען ,,ווייבליכער לינדבערג״.

מיט דעם דאזיגען פליה האט זיך פערענדיגט די סעריע אקעאן פליהער אין יאהר 1928. ערשט אין 1929 זענען פארגעקומען צוויי ווייטערדיגע פרובען. אין יוני זענען די פראנצויזען אסאלא, לעפעווער און לאטי אדורכגעפלויגען פון אמעריקא קיין אייראפע אין 29 שעה און 52 מינוט. זיי האבען זיך אראפגעלאזט אין דער שפאנישער שטאט סאנטאנדער און אין א פאר וואכען ארום זענען די אמעריקאנער וויליאמס און יאנגס אדורכגעמאכט די זעלבע שטרעקע און אויך אנגעקומען קיין סאנטאנדער אין 30 שעה און 30 מינוט.

אין 1930 איז פארגעקומען [illegible] אקעאן־פליה פון די אמעריקאנער בויד און קאנארד. אין 1931 האבען זיך די אמעריקאנער ווילי האסט און הארלאד קעטי בערימט געמאכט דורך זייער אקעאן פליה פון ניי־פונדלאנד קיין ענגלאנד אין 16 שעה מיט 17 מינוט. אין דעמזעלבען יאהר זענען נאך אדורכגעפלויגען דיזעלבע שטרעקע הילינג און האלרים, די אונגארן ענדערעס און מאגיא, פאנגבארן און הערנדאן און באַרדמען און פאלאנדא.

אין 1933 זענען די ביידע פראנצויזען ראסי און קאדאס אין 54 שעה אדורכגעפלויגען די שטרעקע פון ניו־יארק ביז ראיאק אין סיריען. דאס איז געווען א אויסערגעווענליכער פליה־רעקארד. אין דעמזעלבען יאהר האבען אויך אונטערגענומען פליה פרובען פוילישע און ליטווישע פליהער. די ליטווינער דארעס[?] צארגיס און גירענאס זענען אדורכגעפלויגען די שטרעקע ניו־יארק בראנדענבורג אין 36 שעה, די פאלאקען יוזעף און בעניאמין אדאמאוויטש די שטרעקע ניי־פונדלאנד — נארמאנדיע אין 30 שעה. אין די יאהרען 1934, 1935 און 1936 זענען נישט פארגעקומען קיין שום אקעאן־פליהען. אין די דאזיגע יאהרען איז נאר אונטערגענומען געווארען איינמאל א אקעאן־פליה און נעמליך דער לעצטער פליה פון מעריל און ריטשמען.

די אלע אקעאן־פליהער זענען געפלויגען אין דער ריכטונג פון אמעריקע קיין אייראפע. דאגעגען אין דער פערקעהרטער ריכטונג איז די ליסטע זעהר א קורצע, וואס בעווייזט, אז דער פליה פון אייראפע קיין אמעריקע איז זעהר א שווערער. נאר 4 פרובען זענען געמאכט געווארען אין דער ריכטונג. דעם 25 יוני 1927 איז איבערגעפלויגען דעם אקעאן פון מזרח אויף מערב דער אירלענדער פיטזמאריס, דער דייטשער הערמאן קעהל. אין 1930 זענען די פראנצויזען קאסטעס און בעלאנט געפלויגען פון פאריז קיין ניו־יארק. דעם 23 יולי זענען די ענגלישע פליהער עמי און דזשים מאליסאן אפגעפלויגען פון פענדין אין ענגלאנד און אנגעקומען אין ברידזשפארט אין שטאט קאנעקטיקוט אין אמעריקא.

דער לעצטער אקעאן פליה פון מזרח אויף מערב איז אדורכגעפיהרט געווארען דורך די פראנצויזען ראסי און קאדאס פון פאריז — ניו־יארק.

אייראָפּאַ אין הערבסט 1936

פון עמיל לודוויג

דער בעריהמטער יודיש־דייטשער שריפטשטעלער עמיל לודוויג, וועלכער האָט זיך בעטייליגט אין דעם אינטערנאַציאָנאַלן שריפטשטעלער־קאָנגרעס (פען־קאָנגרעס) אין בוענאָס־איירעס איז דאָרט אין איינעם פון די גרעסטע זאַלן אַרויסגעטרעטן מיט אַ זעהר אינטערעסאַנטן רעפעראַט אויף דער טעמע: „אייראָפּאַ אין סעפּטעמבער 1936".

די בוענאָס־איירעסער „יודישע צייטונג" ברענגט פאָלגענדע אויספיהרונגען פון עמיל לודוויג.

* * *

לודוויג האַלט, אַז דער קריג איז אונפערמיידליך און אַז די נייע קאַטאַסטראָפע דערנעהנטערט זיך מיט ריזען־שריט.

אייראָפּאַ קען מען פערטיילן אויף דעמאָקראַטישע און קריגערישע שטאַטן.

פראַנקרייך, ענגלאַנד און ראַטען־רוסלאַנד צוזאַמען מיט די קלענערע מלוכות, וואָס גרופּירען זיך אַרום זיי געהערען צו דער גרופּע דעפענסיווע מלוכות.

די פאַשיסטישע לענדער בראש מיט דייטשלאַנד געהערען צו די קריגערישע שטאַטן.

ראַטען־רוסלאַנד בעטראַכט לודוויג אַלס פריעדענס־שטאַט, ווייל זי איז פּראָאינטערעסירט, אַז עס זאָל נישט געשטערט ווערן איהר אויפבוי־אַרבייט.

בדרך אגב בעמערקט לודוויג, אַז ער האַלט די נייע סאָוועטישע קאָנסטיטוציע אַלס וויכטיגען היסטאָרישן דאָקומענט, כאָטש מען קען נישט ערוואַרטען, אַז זי זאָל אינגאַנצען פערווירקליכט ווערען.

לודוויג זאָגט, אַז ער קען פּערזענליך אי סטאַלינ'ען, אי טראָצקין. דער לעצטער איז אַן אומבעגרייפליך גרעסערע פּערזענליכקייט. אָבער עס זענען דאָ מאָמענטן, ווען די רעוואָלוציע נויטיגט זיך שוין נישט אין גאונים, נאָר זי דאַרף האָבען פעהיגע פערוואַלטער און דאָס האָט זי בעפונען אין סטאַלינ'ען.

לודוויג ווייזט אָן, אַז ענגלאַנד איז געוויס אַ פּאַציפיסטישער שטאַט, אָבער לייידער, „האָט די אַלטע דאַמע „בריטאַניאַ" נישט קיין פעהיגע שטאַאַטסלייט".

פראַנקרייך האָט בעגאַנגען דעם טעות וואָס זי האָט דורכגעזעצט אין ווערסאַל „אַ דייטשען פרידען מיט פראַנצויזישען סעיט־מענטאַליטעט", ד.ה. זי האָט נישט געהאַט די דייטשע אויסגעהאַלטענקייט שטרעבונג צו האַלטען זיך ביי די ווערסאַילער בעשטימונגען.

דייטשלאַנד — דאָס גיזאַנג פון רעדיער — איז דאָס מוזיקאַלישסטע און דערפאַר דאָס אומפּאָליטישסטע פאָלק וואו דער שטאַאַט ווערט דאָרטען שטאַרק ווערט אָפּגעשוואַכט דער גייסט.

דייטשלאַנד איז גלייך צו אַ פּיראַמידע, דער העכערער שטעהט אויף דעם נידריגערען און האַלט עס פאַר אַ גליק, ווען ער קען אָנקוקען דעם אָפּצאַס פון דעם שטיוועל, וואָס דריקט איהם...

רעדענדיג וועגען דעם אַביסינישען קריג, ווייזט אָן לודוויג, אַז מוסאָליני האָט אויסגעקליבען עטאָפּיע אַלס דעם לייכטסטען וועג פאַר דער מיליטערישער גלאָריע, וואָס ער האָט געדאַרפט אונטערטראָגען דעם איטאַליענישען פאָלק.

מוסאָליני האָט געדאַרפט דערלאַנגען זיין זיג־קאַרטע דעם קריגס־גאָט מארס און דאָס האָט ער געטון אין אַביסיניען, וואו דאָס איז געווען אַמלייכטסטען צו טון.

פערגלייכענדיג היטלערן מיט מוסאָליני'ן, זאָגט לודוויג:

„דער דויטשע איז 90 פּראָצענט אַרבייטער און 10 פּראָצענט שוישפּילער, ביי היטלערן איז עס פּערקעהרט."

לודוויג ווייזט אָן, אַז דער קריג איז אומפערמיידליך, ווייל דייטשלאַנד וועט זיך נישט בערוהיגען, ביז זי וועט זיך נישט רעוואַנזשירען.

דער דייטשער עהרען־בעגריף איז אַ גלאַדיאַטאָרען־בעגריף. זי מוז זיך רעוואַנזשירען פאַר דער פערשפּילטער מלחמה.

לודוויג האָפט אָבער, אַז אַלס רעזולטאַט פון דער נייער מלחמה וועט קומען די פעראייניגונג פון אייראָפּאַ און דאָס קען זיין אַ געוויסע טרייסט פאַר דעם אומגליק פון דער קומענדער קאַטאַסטראָפע.

קאַפּיטאַן דרייפוס וועגען טויט פון עמיל זאָלאַ

צו דער 34. יאָהרצייט פון גרויסען שריפטשטעלער און קעמפער

אין פּאַריזער פערלאַג „גראַסע" ערשיינט אַ בוך מיט זעהר אינטערעסאַנטע אונבעקאַנטע ערינערונגען פון פערשטאָרבענעם קאַפּיטאַן אַלפרעד דרייפוס — פערעפענטליכט דורך זיין זוהן פּיער דרייפוס.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער איצטיגער 34־טער יאָהרצייט פון עמיל זאָלאַ, ברענגען מיר פון דעם בוך דאָס קאַפּיטעל, וואו אַלפרעד דרייפוס האָט בעשריבען דעם טויט פון זיין בעשיצער, דעם גרויסען פראַנצויזישען שריפטשטעלער און קעמפער פאַר אמת און גערעכטיגקייט:

„דעם 29־טען סעפּטעמבער 1902, זעקס אַ זייגער אין אָווענד, האָב איך בעקומען אַן ערשיטערנדע ידיעה. זאָלאַ איז געשטאָרבען, פערשטאַדעט פון אַן אויוועלע, וואָס האָט שלעכט געברענט, און מאַדאַם זאָלאַ איז אין גרויס געפאַהר. צעטרודערט פון דער שרעקליכער דראַמע בין איך אַוועקגעלאָפען אויף רי דע ברוקסעל, אָבער איך האָב נישט געקאָנט מער אַריינקומען אין דעם הויז, וואו ער האָט געוואוינט, ווייל אין דעם מאָמענט האָט מען אַריבערגעפיהרט מאַדאַם זאָלאַ אין אַ שפּיטאָל אין נעיאי.

צוזאַמענגענומען בין איך נאָכאַמאָל געקומען אין הויז פון זאָלאַ. איך האָב איהם דערזעהן מיט אַ אונגעהויערן ווייטאָג, ווי ער איז געלעגען אויף זיין בעט מיט אַן אויסגערוהט און רוהיג געזיכט, ווי ער וואָלט געשלאָפען. איך בין געווען אַמטיפסטען גערירט, זעהענדיג מיין טייערען און איידעלען פריינד, ווי ער איז אומגעבראַכט געוואָרען דורך אַ נאַרישען פאַרפאַל אין דעם פולען ברען פון זיין אַרבייט, פול מיט לעבענס־כוח. אויב מען האָט געקענט אין איהם זיין שעפערישע קראַפט, די שעהנע פון אַ ראָמאַניסט, האָט מען נישט גענוג געוואוסט וועגען זיין אונגעהויערער גוטסקייט, וועגען זיין גרויסמוטיגקייט.

יעדען פריהמאָרגען בין איך בעגאַנגען זיך פערנויגען פאַר דעם טויטען קערפער פון זאָלאַ. ווי שטאַרק, ווי טיף איך האָב ליב געהאַט דעם דאָזיגען גוטען, עהרליכען מענשען! ער האָט געמוזט גוטס, בעטראַכטענדיג עס אַלס פליכט פון זיין איידעלען געוויסען.

דעם 2 אָקטאָבער האָב איך געזעהן מאַדאַם זאָלאַ, נאָכדעם ווי זי איז געראַטעוועט געוואָרען. אונזער בעגעגעניש איז געווען זעהר שמערצליך.

מיר האָבען ביידע בעוויינט אונזער טייערען פערשטאָרבענעם.

מאַדאַם זאָלאַ האָט זיך שפּעטער געווענדעט צו מיר מיט אַ ביטע, וועלכע האָט מיר פערשאַפט פיל עגמת נפש. איך האָב געהאַלטען פאַר מיין פליכט צו זיין ביי דער לויה פון איהר מאַן. און זי האָט מורא געהאַט, אַז מיין אָנוועזענהייט וועט פּראָוואָצירען פיינדליכע מאַניפעסטאַציעס. „אויב עס זאָל מיט אייך געשעהן אַן אומגליק — האָט זי מיר געזאָגט — אָדער עס זאָל קומען צו שטורמישע מאַניפעסטאַציעס, וועל איך עס מיר קיינמאָל נישט מוחל זיין".

פערזיכערענדיג מאַדאַם זאָלאַ מיין פולען רעספּעקט און איבערגעגעבענהייט צו איהר, האָב איך איהר געענטפערט, אַז איך האָב פאַר קיין זאַך נישט קיין מורא, אַז איך בעצייה זיך מיט פעראַכטונג צו די פּאַר נעבעכדיגע פערשוינען, וועלכע קאָנען מיך בעליידיגען, און אַז עס וועט מיר זיין זעהר שווער נישט צו ערפילען אַזאַ הייליגען חוב.

איך האָב איהר דעריבער אויסגעדריקט מיין קאַטעגאָרישען בעשלוס צו זיין ביי דער לויה. אָבער מאַדאַם זאָלאַ איז צו מיר ווייטער צוגעשטאַנען און מיך שטאַרק געבעטען נאָכצוקומען איהר ביטע. ביי אַזעלכע אומשטענדען האָב איך מיך געבויגען פאַר איהר ווילען און האָב זי געבעטען צו פערשאַפען מיר דעם כבוד, אַז איך זאָל וואַכען ביים קערפער פון זאָלאַ די לעצטע נאַכט.

איבערמאָרגען, קומענדיג צו מאַדאַם זאָלאַ, האָב איך זי געטראָפען אינגאַנצען צעטרודערט פון אַ דעפעשע, וועלכע זי האָט נאָר וואָס דערהאַלטען פון אַנאַטאָל פראַנס. דער אינהאַלט פון דער דעפעשע איז מעהר ווייניגער געווען פאָלגענדער: „ביי אַזעלכע בעדינגונגען וועט מיר זיין אונמעגליך צו רעדען ביים קבר פון „זאָלאַ". מאַדאַם זאָלאַ האָט מיר ערקלערט, אַז זי האָט געבעטען אַנאַטאָל פראַנסען, ער זאָל רעדען וועגען זאָלאַן דעם שריפטשטעלער און ראָמאַניסט. און אַנאַטאָל פראַנס האָט געענטפערט, אַז ער וועט מוזען דערמאָנען דעם אויטאָר פון דעם בריף „זש'אַקוז", און אַז ער וועט עס נישט קאָנען טון אַנדערש, ווי נאָר אין אַ העפטיגער פאָרם — אין געגענפאַל וועלען זיינע ווערטער נישט האָבען קיין שום בעדייטונג. מאַדאַם זאָלאַ האָט דערויף געשיקט צו אַנאַטאָל פראַנסן פאָלגענדע דעפעשע: „רעכענענדיג אויף אייער טאַקט, גיב איך אייך די פולע פרייהייט און פערלאָז זיך אויף אייך". אָבער אַנאַטאָל פראַנס האָט אויסגעמישט די ווערטער „רעכענענדיג אויף אייער טאַקט" אַלס אַ בעגרענצונג פאַר איהם און ער האָט געענטפערט מיט אַן אַנדערער דעפעשע, וועלכע איז נאָר וואָס אָנגעקומען אין מיין אָנוועזענהייט. איך האָב געבעטען מאַדאַם זאָלאַ צו ענטפערן אַנאַטאָל פראַנסן, אַז זי לאָזט איהם איבער די פולע פרייהייט אָהן שום בעגרענצונג. זי האָט אַזוי געטון.

דעמזעלבען טאָג, אין אָווענד, איז צו מיר געקומען אַ קרוב פון מאַדאַם זאָלאַ און מיך בעפרייט פון דעם וואָרט, וואָס איך האָב איהר, אויף איהר ביטע, געגעבען, אַז איך וועל נישט קומען צו דער לויה פון איהר מאַן.

די לעצטע נאַכט, — אין דער נאַכט פון 4 אויפן 5 אָקטאָבער 1902 — האָב איך געוואַכט ביים טויטען קערפער פון דעם גרויסען ראָמאַניסט, צוזאַמען מיט מאַדאַם זאָלאַ, מאַדאַם לאַבאָרד, אָקטאַוו מירבא און אַלפרעד ברינא. אַ גרויסער טייל פון דער נאַכט איז פערביי מיט רעדען וועגען אונזער טייערען פערשטאָרבענעם. וועגען זיין גוטסקייט, וועגען זיין גרויסמוטיגקייט, וואָס מען האָט צו ווייניג געקענט. דער דאָזיגער שאַרפער קעמפער איז אין תוך געווען זעהר אַ שטילער רוהיגער מענש.

דעם 5 אָקטאָבער איז פאָרגעקומען די לויה פון זאָלאַ. איך האָב בעגלייט צו זיין לעצטער רוה דעם דאָזיגען גרויסען און איידעלען פריינד מיינעם, וועמענס טויט איז געווען פאַר מיר אַ שרעקליכע, אונערזעצליכע אבדה.

דריי רעדעס זענען געהאַלטען געוואָרען. די רעדע פון אַנאַטאָל פראַנס, אין נאָמען פון די פריינד, איז געווען אַ וואונדערבאַרע. פאָלגענדע ווערטער פון דער רעדע האָבען מיך בעזונדערס טיף גערירט:

„דאַרפענדיג דאָ דערמאָהנען דעם קאַמף וועלכען זאָלאַ האָט אונטערגענומען פאַר דער גערעכטיגקייט און אמת — איז עס מיר דען מעגליך צו פערשווייגען יענע מענשען, וועלכע האָבען אויף אַ ווילדען אופן געצילט צו רואינירען אַן אונשולדיגען, און וועלכע פיהלענדיג אַז זיי וועלען פערלוירען גיהן, אויב ער, דער אונשולדיגער, וועט געראַטעוועט ווערען, האָבען זיי איהם צוגעדריקט צו דער ערד מיט דער פערצווייפעלטער דרייסטקייט פון שרעק? ווי אַזוי זאָל איך זיי אַוועקנעהמען פון אייער בליק, ווען איך דאַרף פאַר אייך בעווייזען זאָלאַן, ווי ער, אַ שוואַכער און אונבעוואָפענטער, הויבט זיך אויף אנטקעגען זיי? קאָן איך פערשווייגען זייערע ליגענס? דאָס וואָלט געהייסען פערשווייגען זיין העלדישע וואַהרהייט. קאָן איך פערשווייגען זייערע פערברעכענס? דאָס וואָלט געהייסען פערשווייגען זיין טוגענד. קאָן איך פערשווייגען די בעליידיגונגען און רכילות, מיט וועלכע זיי האָבען איהם פערפאָלגט? דאָס וואָלט געהייסען פערשווייגען זיין סאַטיספאַקציע און זיין כבוד. קאָן איך פערשווייגען זייער חרפה? דאָס וואָלט געהייסען פערשווייגען זיין רוהם. ניין, איך וועל רעדען.

„מיר קאָנען איהם מקנא זיין: ער האָט בעעהרט זיין פאָטערלאַנד און די וועלט מיט אַ געוואַלדיג ווערק און מיט אַ גרויסען אַקט. מיר קאָנען איהם מקנא זיין: זיין גורל און זיין הארץ האָבען איהם צוגעפיהרט צו דעם גרעסטען שיקזאַל. ער איז געווען אַ מאָמענט פון מענשליכען געוויסען."

HALTRECHT

ספּעציעל־אַרצט פאַר הויט,־געשלעכטס קראַנקהייטען און מענער־שוואַכע

האָט זיך איבערגעצויגען אויף נעמס 18

פּיעטריקאָווער 161 — טעל. 245-21

פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצאַ־פּרייזען

פון 11 פריה ביז 3 בייטאָג און פון 7 ביז 9 אָוונט

זונטאָג פון 8—1 בייטאָג.

פאַר פרויען אַ בעזונדער וואַרטע־זאַל

ה. אקערמאן

ער און דיינע פרויען

ראָמאַן פון יודישען לעבען

35

נישט זייענדיג מעהר קיין אָנפיהרער פון אַ קאַפעליע און נישט שפּילענדיג איצט מעהר אויף חתונות, האָט זיך אונזער „קאַפּיטאַל" — מיין ער און בערקע'ס — אָנגעהויבען אויסצולאָזען. אַזוי, אַז אין שטוב איז שוין נישט געבליבען קיין קרישקע וואָס צו עסען און מיר האָבען ביידע געמוזט ערנסט אַ טראַכט טאָן וואָס ווייטער צו טאָן כדי צו פערדינען צום לעבען.

איך האָב געזעהן, אַז אין דעם צושטאַנד וואָס בערקע געפינט זיך, קאָן ער נישט קריגען קיין שטעל אין קיין שום קאַפעליע. מען וועט נישט וועלען האַלטען אַזאַ צובראָכענעם שאַרבען אין קיין שום קאַפעליע.

און אָנצוקוקען דאָן בערקע'ן, איז ער מעהר ווי אַ שאָטען נישט געווען. פון נישט עסען און נישט שלאָפען איז ער איינגעדאַרט געוואָרען און עס איז פון איהם געוואָרען אַ סקעלעט, און עס האָט שוין קיין רייד נישט געקאָנט זיין וועגען דעם, אַז גיטעל זאָל זיך ווען צו איהם אומקעהרען.

איז איצט פערבליבען איין ברירה: איך זאָל מיר אויסזוכען אַ שטעל אַלס בראַבאַנטשטשיק און פון מיינע פערדינסטען וועלען מיר ביידע לעבען.

און אַזוי האָב איך אָנגעהויבען אַרומצוגעהען איבער דער שטאָט זוכען אַ שטעל און ביז מיר נאָר אויסגעמוטשעט די פיס מיינע אָפּגעגאַנגען — איך האָב גאָרנישט געפונען.

די נויט איז געוואַקסען וואָס אַמאָל שטאַרקער. בערקע האָט שוין געהאַט אויסגעפערקויפט זיין גאַנץ באַלעבאַטישקייט פון הויז און מיר האָבען שוין אַלץ געהאַט אויפגעגעסען. איז איצט אונז איבערגעקומען נאָר אַרויסצוגעהען מיט די טאָרבעס איבער די הייזער און אַזוי זיך ראַטעווען פון הונגער.

בין איך און בערקע געפאַלען אויף אַ פּלאַן: אויב שוין יאָ אַרומגעהען בעטלען, איז נישט ווי קיין פּשוט'ע בעטלער, נאָר ווי אַזעלכע וואָס פערדינען כשר זייער געלד. און מיר ביידע האָבען בעשלאָסען, אַז איך וועל נעהמען דעם באַראַבאַן, בערקע וועט נעהמען דעם קלאַרנעט און מיר וועלען אַרומגעהען איבער די הויפען, און אַזוי וועלען מיר שפּילענדיג פערדינען אויף ברויט.

און געזאָגט און געטון, אינסטרומענטען האָבען מיר געהאַט, זענען מיר אַרויסגעגאַנגען איבער דער שטאָט און האָבען גענומען שפּילען. אַרויסגעגאַנגען זענען מיר מיט אַ סיסטעם. בערקע האָט גוט געקענט די שטאָט און ער האָט געוואוסט, וועלכע געגענד עס איז אַ בעסערע, וואו מען וועט געבען און וואו נישט, און מיר האָבען געמאַכט נישט שלעכט.

אַרומגעהענדיג אַזוי איבער די הויפען, אָפּגעריסענע און אָפּגעשליסענע, איז מיר צוגעקומען נאָך איין טאַלאַנט פון וועלכען איך האָב גאָר קיינמאָל נישט געוואוסט, אַז איך פערמאָג איהם, און דאָס איז געווען — זינגען, קלאַפּענדיג אַזוי אויף דער פּויק האָב איך אויך גענומען אונטערזינגען, ערשט שטיל און דערנאָך העכער, ביז בערקע האָט מיר געזאָגט, אַז איך קאָן גאָר בעסער זינגען ווי קלאַפּען אויפ'ן באַראַבאַן, און איך האָב זיך שוין פון דאַן־אָן געהאַלטען מעהר אַלס זינגער ווי אַלס פּויקען קלאַפּער. מיר האָבען געמאַכט גאַנץ גוט. עס איז נישט געווען דער טאָג, אַז מיר זאָלען נישט געווען צוזאַמענגענומען אַ דריי־פיר קערבלעך און אַמאָל נאָך מעהר, און פאַר דעם געלד האָבען מיר זיך שעהן דורכגעלעבט. קיין נייע מלבושים האָבען מיר נישט בעדאַרפט, ווייל צו אונזערע „מסחרים" איז וואָס אָפּגעריסענער מיר זענען געגאַנגען, אַלץ בעסער איז פאַר אונז געווען. האָבען מיר זיך ביידע גענומען אַ צימער נישט ווייט פון'ם טאָלטשאַק.

בערקע האָט אַלץ נישט פערגעסען אָן גיטלען ער האָט געהאַט אַ גוטען קאָפּ אויף זיך, כאָטש ער איז געווען אַ האַלב־אומוויסענער, און ער האָט פערפאַסט אַ לאַנג ליד וועגען זיין אומגליק וואָס גיטעל האָט איהם פערלאָזט. אין דעם ליד האָט ער זיך אויסגערעדט פאַר די מענשען דאָס האַרץ, ווי שטאַרק ער האָט גיטלען ליב געהאַט, ווי הייליג זי איז ביי איהם געווען, ווי ער האָט איהר מוחל געווען איהרע זינד אנטקעגען איהם און ווי זי האָט איהם דערנאָך אָפּגעצאָהלט מיט שטיינער.

דאָס ליד איז באמת געווען זעהר פּאַטעטיש און ס'האָט גערירט ביים האַרץ. זינגען האָט ער אָבער גאָרנישט געקענט, האָב איך זיך אויסגעלערנט אויסענווייניג די ווערטער און איך פלעג זינגען, און ביים זינגען פלעגען מיר אַליין רינען טרעהרען פון די אויגען, אַזוי האָבען מיך די ווערטער גערירט.

דורך דער צייט, וואָס איך בין אַרומגעגאַנגען מיט בערקע'ן איבער די אָדעסער הויפען האָב איך דאָס ליד בלי גוזמא איבערגעזונגען אפשר צעהן טויזענט מאָל, און יעדעס מאָל, ווען איך פלעג דאָס ליד זינגען, פלעגען מיר רינען טרעהרען פון די אויגען. פון בערקען איז שוין אָפּגערעדט.

ווען ער פלעגט מיך הערען זינגען דאָס ליד, פלעגט ער וויינען ווי אַ קינד. ס'ליד האָט באמת געצופּט ביים האַרץ און ביי דער נשמה. כאָטש ס'זענען שוין אַ סך וואַסערן דורכגעלאָפען זינט יענער צייט, ווען איך מיט בערקען פלעגען אַרומגעהען איבער די אָדעסער באַסען און פלעגען זינגען דאָס ליד, געדענק איך עס אָבער ביז היינטיגע טאָג, און איך וועל עס דאָ איבערגעבען. דאָס ליד איז געגאַנגען אַזוי:

אוי, וועה, איז מיר, גוטע מענשען,
אוי, וועה איז מיר און ווינד,
כ'האָב געהאַט אַ בלום, אַ צאַרטע
האָט זי אַוועקגעטריבען דער ווינט,
דער שלעכטער ווינט, דער בייזער,
דער ווילדער אוראַגאַן.
דער ווינט איז נאָר אַ משל:
איך מיין דעם כוליגאַן,
וועל ס'האָט מיין שעהנע גיטלען
אַראָפּגעפיהרט פון וועג,
און מיך דערמיט פעראומגליקט,
פערפינסטערט מיינע טעג,
צי בין איך אַזוי זינדיג,
פערפלוכט אַזוי פון גאָט,
וואָס ער האָט אויסגעגאָסען
אויף מיר אַזאַ שפּאָט.
איך שעהם זיך דאָך צו קוקען
די מענשען אין די אויגען אַריין,
איך זעה נישט די זון אין הימעל
כ'האָב איהר אַלעס נאָכגעגעבען,
וואָס נאָר זי האָט בערלאַנגט,
דאָס טעלערעל פון הימעל
האָב איך פאַר איהר דערלאַנגט.
אַ הייליגע מאַדאָנע
איז זי ביי מיר געווען,
גלייך ווי אויף דער וועלט קיין שעהנערס
פון איהר וואָלט נישט געווען.
און זעהט ווי אָפּגעצאָהלט מיר
זי האָט עס מיר אַצינד,
אַז וועה צו מיינע יאָהרען,
אַז וועה איז מיר און ווינד...

איך ווייס נישט צי פרומע יודען יום כפור אין שוהל ביי ונתנה תוקף קלאָגען אַזוי, ווי בערקע פלעגט קלאָגען, ווען איך פלעג איבער די הויפען זינגען דאָס ליד...

און ווער ווייסט ווי לאַנג מיר ביידע — איך מיט בערקען — וואָלטען זיך נאָך געוואָנט אַרומגעשלייפט איבער די אָדעסער הויפען, ווען עס וואָלטען זיך נישט געטראָפען מיט אונז צוויי פּאַסירונגען, איבער וועלכע מיר האָבען געמוזט פערלאָזען די שטאָט, און זיך וואָקלען אַלס פּשוט'ע בעטלער איבער ווייטע שטעט. און אָט וואָס די צוויי אָרדנונגען זענען געווען:

(פאָרטזעצונג קומט)

סאָסנאָווצ. געשיכטע מיט 3 שוועסטער

עס האָט זיך אָנגעהויבען מיט 30 יאָהר צוריק אין לאָדז און זיך פאַרענדיגט אין ניו-יאָרק

אָבער מרים האָט נישט פערלוירען די האָפ־נונג, אַז יאָסעל וועט ענדליך האָבען אַנ'אַנדער געפיהל צו איהר — אַ געפיהל פון ליבע.

עס זענען אָנגעקומען פון דער היים זעק מיט בריף: פון טאַטען, פון דער מאַמען און איבעריהויפט פון חוה'לען. זי האָט געשריגען גע־וואַלד, „די האָסט געזאָלט פאָהרען אויף דריי וואָכען העכסטענס און צוריקקומען, און פאָהרען האָסטו געזאָלט נאָר קיין דייטשלאַנד. וואָס איז עפּעס פּלוצלונג, אין מיטען דערינען, אַנטלויפען קיין אַמעריקא?" אין דעם זין האָט אויך געשריבען איהר פאָטער און ער האָט צוגעגעבען, אַז יאַ־טעל'ס פאָטער, זלמן באַראַן, איז זעהר אין כעס, ווייל זי האָט ביי איהם גענומען 500 רובעל און נישט צוריק געגעבען קיין גראָשען. ווייטער האָט איהר דער פאָטער געשריבען, אַז אין הויז הערשט נויט. עס פעהלט אַ"ה פערדינסט. ער איז נישט אימשטאַנד אַליין אויסצואַרבייטען און ער בעט איהר, אַז זי זאָל באַלד צוריקקומען. מרים האָט דערויף נישט געענטפערט.

אָבער איינמאָל, ווען זי האָט געקראָגען אַ נייעם בריף פון איהר פאָטער און אויך פון חוה'לען, מיט שטאַרקע בעליידיגונגען, האָט זי זיך אויפגע־זעצט און אָנגעשריבען אַהיים אַ שטאַרקען בריף, אין וועלכען זי האָט אָנגעוויזען איהר פאָטער, אַז ער האָט איהר געמאַכט צו אַרבייטען ווען זי איז נאָר געווען אַ קינד פון צעהן יאָהר; אַז די גאַנצע צייט האָט זי נאָר געטון איין זאַך: געאַרבייט. פריהער געשפּינט און שפּעטער אויף דער האַנד וועבשטוהל. זי האָט ווייטער אָנגעוויזען, אַז מען האָט זי כסדר אין דער היים שלעכט בעהאַנדעלט. „איצט — האָט זי געענדיגט — האָב איך בעשלאָסען צו שמידען אַליין מיין גליק, אַהן אייך, אַזוי ווי איך פערשטעה עס און דאָס וואָס איך בין שולדיג זלמן באַראַן, וועל איך איהם אַמאָל אָפּגעבען אַ חשבון פון אַלץ. אין זעלבען בריף האָט זי אויך געשריבען צו חוה'לען:

„יאָסעל איז מיט מיר. ער האָט מיך ליב און ער זאָגט מיר, אַז ער האָט שוין לאַנג פערגעסען אָן דיר!"

מרים האָט, אַמיסטען אָדער צופעליגערווייז, געלאָזט ליגען דעם בריף אָפען אויפ'ן טיש. ווען יאָסעל איז אַהיימגעקומען, איז ער, ווי געוועהנליך, אַריינגעגאַנגען צו מרים'ען. ער האָט דערזעהן איהר בריף און גענומען ליינען. און ווי ער האָט איבער־געליינט די לעצטע שורות, איז ער געוואָרען שטאַרק אין כעס:

— דאָס איז אַ ליגען!

מרים האָט זיך שטאַרק צוויינט.

* * *

עס זענען אַריבער איניגע וואָכען זעהר רוהיגע מרים האָט אַלץ פרובירט צו געווינען יאָסלען אָבער יאָסעל האָט געלעבט ווי אין אַ חלום. ער האָט אָפט איהר דערצעהלט, אַז ער טראַכט אַלץ אָפטער, אַז רבקה'לע לעבט און אַז ער וועט זי נאָך זעהן.

אָבער איינמאָל אין אָווענד, ווען ער איז געקומען אַהיים פון דער אַרבייט, האָט ער געהערט עפּעס קולות פון מרים'ס צימער. ער איז אַריין און דערזעהן חוה'לען. זי האָט זיך לט"רק דער פרעה מיט יאָסלען.

ביידע שוועסטער האָבען זיך איצט שטאַרק געקריגט. צומאָרגענס האָט חוה'לע נישט אַנדערש פערלאַנגט פון יאָסלען, נאָר אַז ער זאָל זיך, אַרויס־ציהען פון דער וואוינונג. ער האָט איהר געפאָלגט און האָט זיך אַרויסגעצויגען אין אַנ'אַנדער גאַס. חוה'לע האָט גענומען אַ צימער אין אַנאַנדער הויז נישט ווייט פון איהם.

חוה'לע האָט איהם איצט דערצעהלט ווי אויפ נישט פערגעסען רבקה'לען, איך פיל עפּעס, אַז לעבט, און אַז מרים'ס לעצטער בריף האָט אויף איהר אַזוי געווירקט, אַז זי האָט אויפגעגעבען די גע־שעפטען און איז געפאָהרען קיין אַמעריקא. אָבער ווען חוה'לע האָט אָנגעהויבען צו רעדען צו איהם וועגען דער צוקונפט, האָט ער אויך איהר גע־ענטפערט

— חוה'לע, איך האָב נאָך אויף איין מינוט נישט פערגעסען רבקה'לען. איך פיל עפּעס, אַז איך וועל זי נאָך זעהן. האָב געדולד מיט מיר! חוה'לע האָט געשוויגען.

די בעגעגעניש

רבקה'לע האָט אין וואַרשאַ געוואוסט אַ ביסעל פון דעם, וואָס עס איז געשעהן מיט יאָסלען. זינט זי האָט זיך איינגעאָרדנט אין וואַרשא האָט רבקהלע טעגליך בעקומען אַ צייטונג פון לאָדז, פון וועלכער זי האָט זיך דערוואוסט די נייעס וועגען לאָדז. דאָרט האָט זי געלייענט פריהער, אַז עס זענען געווען גרויסע רעוואָלוציעס אין לאָדז און אַז צווישען די אַרעסטירטע איז אויך יאָזעף באַראַן. שפּעטער האָט זי ווידער געלייענט, אַז ווען מען האָט איבערגעפיהרט אַ גרופּע אַרעסטאַנטען פון דער טור־מע אויף דלוגאַ גאַס אין אַנ'אַנדער'ער, האָט מען יאָזעף באַראַנ'ען אָפּגעשלאָגען און ער איז פער־שוואונדען און אַז פּאָליציי זוכט איהם אַרום.

ביי רבקה'לען האָט דאָס אַרויסגערופען אַ שטורעם פון געדאַנקען און געפיהלען. איהר יוסף! פאַרוואָס שווייגט זי? פאַרוואָס זיצט זי רוהיג?? זי איז וי'מגעגאַנגען אומעטיג עטליכע טעג און גע־טראַכט וואָס צו טון. ריבמאַן, וועלכער איז געווען די גאַנצע צייט זעהר גוט צו איהר, האָט נישט געקאָנט ליידען, וואָס זי געהט אַרום אַזוי צוטראָ־גען. ער האָט איהר ערקלערט אַז אַזוי ווי זי דאַרף אַ פּאַך, דאַרף זי זיין זעהר גליקליך און וועגען גאָרנישט זאָרגען. ער האָט איהר אויך געבעטען, אַז זי זאָל איהם זאָגען, וואָס עס דריקט איהר אויפ'ן האַרץ. אָבער זי האָט נישט געזאָגט.

מיט אַ צוויי חדשים שפּעטער, איז זי געזעסען אויף אַ געהיימער פערזאַמלונג פון „בונד" און דאָרט געטראָפען איניגע בעקאַנטע, וועלכע האָ־בען פריהער געאַרבייט אין לאָדז און געקאַנט אַלע לאָדזער חברים. פון זיי האָט זי זיך דערוואוסט, אַז יוסף באַראַן איז אָפּגעפאָהרען קיין אַמעריקע און ביי איהר איז קאָן האָט זיך איצט אויסגעאַרבייט אַ פּלאַן אָפּצולאָזען דאָס גאַנצע שטודירען און פאָה־רען קיין אַמעריקא. זי וויל מעהר פון גאָרנישט וויסען. זי וועט קומען קיין אַמעריקא און וועט איהם אויפזוכען און ער וועט זיך אַזוי דערפרעהען מיט איהר. — — —

(סוף מאָרגען)

רייסענישען אין אַנטיסעמיטישען לאַגער אין רומעניען

בוקאַרעשט (יט"א). אין דער אַנטיסע־מיטישער „נאַציאָנאַל קריסטליכער פּאַרטיי" (קוזאַ־גאַגאַ) איז געקומען צו אַ סענסאַציאָנעלער שפּאַל טונג. פון דער פּאַרטיי איז אויסגעשלאָסען געוואָרען פּראָפ. ניקיפאָר קראַיניק, וועלכער האָט מיט אַ יאָהר צוריק געהאַט דערבראַכט צו דער אָרגאַניזאַציאָנעלער פערייניגונג פון די פּאַרטייען פון פּראָפ. קוזאַ און אָקטאַוויאַן גאַגאַ און וועלכער האָט אַ קורצע צייט צוריק פערנומען דעם אַמט פון וויצע-פּרעזי־דענט אין דער פערייניגטער אַנטיסעמיטען-פּאַרטיי.

אין אַנ'אַרטיקעל, וואָס איז איבערגעדרוקט געוואָרען דורך מעהרערע רומענישע צייטונגען, בעשולדיגט פּראָפ. קראַיניק די קוזאַ-גאַגאַ-פּאַר־טיי אַלס אַ „קלאָאַקע פון פוילעבדע פלייש און מאָראַלישער ירידה". ער ווייזט אַרויס אַ ריי שווערע פאָרוואָרפען אויפ'ן אַדרעס פון פּראָפ. אַלעקסאַנדער קוזאַ, זיין זוהן געאָרג קוזאַ, און זייער פּאַרטיי-שותף אָקטאַוויאַן גאַגאַ, וועלכע ער בעשולדיגט, אַז זיי האָבען געבראַכען די פּייער־ליכע שבועה, וואָס זיי האָבען מיט אַ יאָהר צוריק אָפּגעגעבען אין דער קאַטעדראַלע אין יאַסי.

פּראָפ. קראַיניק שרייבט צווישען אַנד.: „די מיט־גלידער פון דער דאָזיגער פּאַרטיי זאָלען זיך איינער דעם אַנדערן איינשלינגען ווי די מיטאָלאָגישע שלאַנ־גען ביז די פּאַרטיי וועט פערשווינדען. דער טויט פון דער דאָזיגער פּאַרטיי איז אומפערמיידליך. ... רומעניע וועט דערמיט האָבען בלויז מיט איין געפּעהרליכער צומישעניש ווייניגער, און עס וועט געפייניגט ווערען דער ווען פאַר'ן אמתן נאַציאָ־נאַליזם".

אויך דער פיהרער פון די „פייער-האַקענקרייצער" מ. עמיליאַן, און די פּרעסע בעריכטעט אַלץ אָפטער וועגען בלוטיגע צוזאַמענשטויסען צווישען די שטור־מיסטען-גרופּען פון ביידע אָרגאַניזאַציעס.

די אַנטיסעמיטישע פּרעסע איז שטאַרק בע־אומרוהיגט מחמת די דאָזיגע קאַמפען צווישען די בעזונדערע „נאַציאָנאַלע" לאַגערן. די אַנטיסעמיטי־שע „פּאָראַנק אָרווערמי" שרייבט אין אַ לייט-אַרטיקעל, אַז די דאָזיגע שטרייטען „ברעכען די הערצער פון אַלע ליידענדע צושויער".

חוץ פּראָפ. קראַיניק האָט געגעבען פון קוזאַ-גאַ־גאַרבלאָק אויפגעהויבען אַ געוואַלטזאַמע קאַמפּאַניע

דייטשע פליטים-ראַנגע אין פעלקער-בונד

זשענעווע (יט"א) די פּאָליטישע (זעקסטע) קאָמיסיע פון פעלקער-בונד-ראַט האָט בעשלאָסען אויפצופאָדערען די רעגירונגען פון אַלע מיטגלידער־מלוכות פון פעלקער-בונד צו ראַטיפיצירען די בעשלוסען פון דער צווישען רעגירונגען - קאָנפערענץ פון 4. יולי 1936, וואָס האָט בעטראַכט דעם יורי־דישען סטאַטוס פון די דייטשע פליטים.

ווייטער האָט די קאָמיסיע בעשלאָסען צו רופען אַ צווייטע אינטערנאַציאָנאַלע קאָנפערענץ פון פאָר־שטעהער פון רעגירונגען פאַר דער שאַפונג פון אַנ־אינטערנאַציאָנאַלער קאָנווענץ לטובת דייטשע פלי־טים און פאַר דער אונטערשטיצונג פון די אָרגאַני־זאַציעס, וואָס פערנעהמען זיך מיט פליטים - פּראָ־בלעמען.

אין אַ ווייטערען בעשלוס ווערט פאָרגעזעהען אַ בעריכט, וואָס זאָל אין 1936 פאָרגעשטעלט ווערען דער פעלקער-בונד - פערזאַמלונג און וואָס זאָל בע־האַנדלען די גאַנצע אַרבייט, וועלכע וועט ביז דאַן זיין אָפּגעטון לטובת דער בעסערונג פון מצב פון די פליטים מיט דער אויסזיכט געענצליך צו ליקווי־דירען דאָס פּראָבלעם פון דייטשע פליטים.

דער נאָרוועגער מיכאל האַנסאָן איז נאָמינירט געוואָרען אַלס פּרעזידענט פון נאַנסען-אַמט ביז 1936 ווען דער דאָזיגער אַמט דאַרף ווי בעקאַנט, אויפ־געלעזט ווערען.

לסוף האָט די פּאָליטישע קאָמיסיע בעשלאָסען צו בעשטימען 400 טויזענד פראַנק פאַר דער פינאַנ־סירונג פון דער עמיגראַציע פון די סאַאַר-פליטים קיין פּאַראַגוואַי.

מוזיקאַלישע נאָטיצען

—*×*—

קאָנצערט פון ווילבּיג-כאָר

ליישונג—פּראָפ. סליעפּ

„זינג מיר אַ ליד" — אָבער נאָר אַזוי, ווי עס זינגט דער ווילבּיג-כאָר אונטער דער לייטונג פון זיין דירינענט, פּראָפ. א. סליעפּ.

א. סליעפּ האָט אַלס קינד שוין געהאַט אַ נייר גינג צו געזאַנג, דערויף קען עדות זאָגען דער שריי־בער פון די שורות, וועלכער האָט דעם ערשטען, טלייגנדיגען מוזיקאַלישען פונק אין זיין אומשול־דיג-קינדערישער נשמה אַריינגעבלאָזען. דער פונק האָט זיך פונאַנדערגעברענט, אונטער דער השפּעה פון קאַנטאָר א. מ. בערנשטיין.

אברהם משה בערנשטיין ז"ל, דער הזן פון ווילנער „טהרת הקודש", דער פיינפיהלענדיגער און בע־שיידענער מוזיקער, דער חשובער יוד, וועלכער האָט געהאַט אַלע עמוד-אַטריבוטען און איז געווען דער אמתער שליח-צבור, גראַד ווי זיינע חברים פיניע מינקאָווסקי, ראַבינאָוויטש, ווייסבערג און אַנדערע פון דעם פערנעהם, נישט ווי די היינטיגע הוראַ־און איי-איי-איי חזנים, להבדיל, מיט זייערע גריל־צענדיגע „צע-פּע" אויבערטאָנען, וועלכע פּאַסען זיך ניכער פאַר דער צירק-אַרענע, ווי פאַר דעם עמוד, להבדיל —

אַט אָ, דער לערער האָט דעם יונגען סליעפּ בעוואוינט צו זיין פלייסיגען מוזיק-סטודיום און דערפיהרט איהם צו דער הויכער מדרגה, אויף וועל־כער מיר האָבען געהאַט דעם נחת איהם צו זעהן אין זיינע לעצטע אויפטריטען, אַלס אָנפיהרער פון דעם אַזוי פּאָפּולערען און בעליבטען ווילנער ווילבּיג-כאָר.

אָבער צו דעם, וואָס ה' סליעפּ האָט דערצילט מיט זיין כאָר, איז וועניג צו האָבען בלויז מוזיקאַלישע בילדונג — דערצו מוז מען נאָך האָבען אַ וואַרעם פיהלענדיג האַרץ און אַ צאַרטע, מיט פריהלינגס-טוי בעהויכטע נשמה.

אַט אַ די אַזוי גוטיגע איינענשאַפטען, וואָס ביל דען די צאַרט-אידעאַלע נואַנסען אין כאָר-געזאַנג, האָט דער פיינפיהלענדיגער מוזיקער ה' סליעפּ, איינ־געפלאַנצט אין די הערצער פון די ווילבּיג שוועסטער און ברידער און די זריעה איז מזל-ברכה'דיג אויסגע־וואַקסען צו דער מדרגה, וועלכע מיר האָבען געהערט אין די קלאַסישע, וועלטליך-כאַראַקטעריסטישע און פאָלקס-לידער.

פאָלקס-לידער. די האַרץ-פּראָדוקציע פון פּרימי־טיווען פאָלקס-מענש, דער השתפכות הנפש פון דעם אַרבייטער-מענש, וועמענס איינענשאַפט עס איז אַר־בייטען, פיהלען און זינגען, האָט דער דירינענט צו־זאַמענגעפלאָכטען מיט קלאַסישע געזאַנגען, ווי אַריינ געשמוגעלטע קאָנטראַפּאַנג, כדי צו פערברייטערן דעם געפיהל און טעמפּאַ-האַרמאָניע פון דער צוזינ־גענדיגער און צוהערענדיגער מאַסע, אויספילענדיג דערמיט גלייכצייטיג אַנ'אויפמערקזאַם פרום צוהע־רענדיגען אוידיטאָריע.

„וואָלט איך אַהן ווערטער", „זינגט אַ ליעב" פון הענ־דעל, „רעקוויעם" פון אַנצעוו, „וואַכט אויף" פון שייפער און „לאַפּטשעס" פון פרידמאַן-סליעפּ — איהר הערט אַ מהלך ?! —

אויך די אַרבייטער, די זינגענדיגע שוועסטער און ברידער פון ווילבּיג-כאָר, קענען „אַרבייטען, פיהלען און זינגען" אין די פאָלקס-לידער — קענען זיי אויך „וויינען" אין רעקוויעם און דאָס אַזוי האַר־ציג, אַז מעהר ווי איין צוהערער. מוז בעל-פּרחה מיט־וויינען.

דאַרף מען נאָך ווייטער, אין חטייל אויסרעכענ־נען די מעלות פונם זינגען פון דעם כאָר פון ווילנער בילדונגס-געזעלשאַפט ? — גענוג !—

ווייל וואָלטען מיר בפרטיות זיך צעפיהרט איי־בער יעדען בעזונדערען געזאַנג-נומער מיט זיין מו־זיקאַלישער ספּעציפישקייט, וואָלט עס נאָר אָפּגענ שוואַכט דעם גרויסען גענוס פון דער אויספיהרונג אַלס גאַנצעס. קורץ — דער ווילבּיג-כאָר פערדינט כשר זיין גרויסע רוהם און איז אַ ציער פאַר יעדער יודי־שער געזעלשאַפט בכלל און פאַר דער ווילנער יודי־שער בילדונגס - געזעלשאַפט, וואו זיין וויג איז גע־שטאַנען, בפרט.

* * *

אָבער די סאָליסטין בתיה קאַפּלאַן, (מעצאָ-סאָ־פּראַן) מוזען מיר דערמאָהנען :

בתיה קאַפּלאַן מיט איהר דורכדרינגענדיגער און ריין-זילבער-קלינגענדיגער שטימע, וואָלט אין אַהנתער לאָדז זיכער געהייסען אויף פויליש : „קאַפּלאַנקאַ"... (כהנת) און דער נאָמען וואָלט געווען אַ טרעפליכער, ווייל זי שטייט אין היכל פון געזאַנג ערנסט ווי אַ כהנית, ווענדענדיג נאָר פון צייט צו צייט די יודיש־ליך-פערטראַכטע אויגען, בכדי צו זאַמלען אינספּי־ראַציע צו דער ווייטערדיגער געזאַנגס-עבודה.

דערלויב מיר, בתיה, אויסצודריקען דיר מיין בע־זונדערע אַנערקענונג פאַר דיין פערשטענדניש, דיין פרייע צייט פון דער אַרבייט צו ווידמען אַזאַ איידע־לער מלאכה ווי עס איז געזאַנג און צו וועלכער דו ביזט אַזוי שטאַרק בערופען.

ערלויבט אויך, איהר איבריגע שוועסטער און ברודער פון ווילבּיג-כאָר, אייך צו אינספּירירען צו ווייטערדיגער שעהנער און ערהאַבענער אַרבייט, וועל־כע איהר פלעגט ביז איצט.

ליבהאַרציגער חבר און געוועזענער שילער סליעפּ ! דו האָסט זיך פון מיר בעליידיגט, בעת איך האָב דיך אָנגעהויבען „איהרצען" — טו איך דיר, אלזאָ, צוליב און זאָג דיר : „דו, מיין שטאָלץ" — נישט איך שטאָלציר דערפאַר, וואָס דו ביזט געווען מיין שילער, נאָר דערפאַר ווייל דו ביזט דער מוזיקער, פון דעם מין, וואָס איז בפח געווען אפילו מיך, דעם עקסצענטריש - פעדאַנטישען מוזיקאַלישען קריטי־קער, אין כאָר-געזאַנג, צו בעפרידיגען. טו מיט פלייס ווייטער דיין פרוכטבאַרער אַרבייט, צו דער פרייד פון דיינע צעהונגעגע קינדער פון ווילבּיג-כאָר.

D—ski

גוט מאָרגען!

דער „העלדישער וואַיטעק"!..

דער לאָדזער קאָרעספּאָנדענט פון אַ וואַרשאַ־ווער ענדעקישער צייטונג גיט איבער אין זיין קרייז-בלאַט אַ בילד פון לאָדזער „שלאַכט-פעלד". ווי אַזוי ער האָט זיין לעבען איינגעשטעלט בעת די שטאָט-ראַט-וואַהלען.

דער „העלדישער" קאָרעספּאָנדענט שרייבט צווישען אַנדערען :

— ... „די גאַסען אין צענטער שטאָט, זענען געווען בעלאַגערט מיט פּעיסאַטע באַיאָווקעס, וועל־כע זענען געווען בעוואָפענט פון קאָפּ ביז פיס, פאַר אַנבע'בדעק איז אדורכגעהען די גאַס געווען אוממעגליך.

אויף דער אַלטשטאָט — שרייבט דער „העלדי" — האָב איך בעמערקט גרופּעס „פּעיסאַטע באַיאָוו־קעס", די „באַיאָוצעס" מיט לאַנגע בערד און פּאות. האָבען פריי און פראַנק געטראָגען טיקעס און האַנד גראַנאַטען (די וואַהלען זענען געווען צו מאָרגענס נאָך יום-כפור. ווען יודען האָבען געקויפט לולבים און אתרוגים...) די פּעיסאַטע באַיאָוצעס, מיט די פּיקעס אין די העבד, האָבען אויף מיר אָנגעוואָרפען אַנ'אימה, דאָך האָב איך מיר דאָס לעבען איינגע־שטעלט, און בין על פי נס ניצול געוואָרען פון די פּעיסאַטע זשידאָוועסקע גזלנים.

נאָך אַ זאַך האָב איך בעמערקט :

אויף דער פּאָלנאַצנאַ גאַס, האָב איך בעמערקט אַ גרופּע „רויטע" יודען (זיי זענען געגאַנגען פון דער מקוה) זיי זענען געווען געגאַנגען פון אַ קאָ־מוניסטישען מיטינג, ווייל זיי זענען געווען אַנגאַנ־צען נאַס ווי די קעץ, טראָפּענס האָבען געטריפט פון די אַנטי-פּאַנסטוואָווע פּעיסיס. איך האָב זיך שטילערהייט צו בעקומען, צו דעם פערדעכטיגען לאָקאַל פון וואַנען די „פּעיסאַטע באַיאָוצעס" זענען אַרויסגעגאַנגען, איך האָב פעסטגעשטעלט, אַז דאָ זיין דעמ געדיימען לאָקאַל קומען פאַר עפּעס שרעק־ליכע זאַכען. פון די פּענסטער האָט געוועצט אַ פּע־רדעכטיגע פּאַרע, און די זשידעס אינעווייניג, האָבען געהאַלטען אין איין שרייען :

— פּאַרא !... פּאַרא !!... אַ ש—ע—פּ—ע—ל—ע

איך האָב פערשטאַנען, אַז דאָ פירען די „רויטע זשידקעלעך" אַ פערדעכטיגע אַרבייט, האָב איך מיך אָפּגעטראָגען, און אַזוי אַרום בין איך ניצול געוואָ־רען פון די „פּעיסאַטע באַיאָווקעס"!...

— נו, רבותי. וואָס זאָגט איהר צו דעם „העל־דישען" וואַיטעק פון דעם וואַרשאָווער ענדעקישען קרייז-בלאַט ?

אַז מ'שמועסט העלדען, איז דאָך נישט שייך...

אַב—נעק

Dr. Zalcwasser

כירורג

CEGIELNIANA 19, tel. 125-27

נעמט אָן פון 1—2 מיטאָג און פון 4—6 אָוונט

Dr. med. Trepman

ספּעציאַליסט פאַר טריפּער, סיפיליס און הויט-קראַנקהייטען.

בעהאַנדלונג פון מענער-שוואַכע.

זאַוואַדזקאַ 6, טעל. 234-12

נעמט אָן פון 8—11 נאָכמ. און פון 6—8 אָוונט

ZACHĘTA

זגערזשער 26

היינט און טעגליך

פּרעמיערער פּוילישער פילם

א. ט.

באַלטישע ראַפּסאָדיע

געשאַפען אויפ'ן גרונד פון מאַטראָזען-לעבען. אין די הויפּט-ראָלען:

MARJA BOGDA

ADAM BRODZISZ

א. א. אויסערן פּראָגראַם: ???

נעכסטער פּראָגראַם

„Marja Baszkircewa"

אָנהויב מעגליך 4 און שבת און יום-טוב 12

נייער פּאָלקסבלאַט

דאס לאָדזער לעבן

נייער פּאָלקסבלאַט

מיטוואָך, 14 אָקטאָבער
כ״ח תשרי תרצז

זון-אונטערגאַנג 4.36
זון-אויפגאַנג 7.10

קהל״ה וואהל-קאמיסיע
האט איבערגעשיקט אין דער סטאראסטווע די וועהלער רשימות

אין הסכם מיט׳ן וואַהל-רעגולאַמין האָט די קהלשע וואַהל-קאָמיסיע נעכטען איבערגעשיקט אין דער סטאַראָסטווע די בעשטעטיגטע רשימות פֿון בע רעכטיגטע צו די וואַהלען אין דער לאָדזשער קהלה.
לויט די איבערגעשיקטע רשימות האָבען וואַהל-רעכט אין לאָדז 56885 פּערזאָן אין 32 אָבוואָדען.
צוליב דעם וואס דאָס מיניסטעריום האָט נאָך אלץ נישט צוגעשיקט קיין דעציזיע אויפ׳ן פאָר-שלאַג פֿון דער וואָיעוואָדזטווע צי די וואַהלען זאָלען אָפּגעלעגט ווערן אָדער נישט, מאכען מיר אויפמערק-זאַם, אז פֿון 16 ביז׳ן 21 אָקטאָבער איז דער טער-מין פֿון אַריינטראָגען קאַנדידאַטען-ליסטעס דורך די פֿערשידענע גרופּירונגען און פּאַרטייען.

ברויט וועט נישט טייערער ווערען
אונטערהאנדלונגען וועגען אנ׳אפּמאַך מיט די בעקערס

(א) אין קריי-אינספּעקטאַריאַט איז פֿאָרגעקו-מען א קאָנפֿערענץ מיט׳ן אַנטיי׳ל פֿון די בעקער-גע-זעלען-פֿעראיינען און פֿאָרשטעהער פֿון בעקער-צעך.
די קאָנפֿערענץ האָט געהאַט דעם ציל צו פֿעסט שטעלען די אַרבייטס-בעדינגונגען און שליסען א נייעם קאָלעקטיווען אָפּמאַך.
נאָך די ערשטע פֿערטראַג ואציעס איז די קאָנ-פֿערענץ איבערגעריסען געוואָרען, און דערביי האָ-בען די צדדים בעשלאָסען אויסצוטיילען א ספּעציעלע פֿאַך-קאָמיסיע, וועלכע וועט אויסאַרבייטען דעם גענויעם טעקסט פֿון אַ קאָלעקטיווען אָפּמאַך, און דאַן וועט צונויפֿגערופֿען ווערען אַ צווייטע קאָנ-פֿערענץ, בכדי דעם דאָזיגען אָפּמאַך אונטערצו-שרייבען.
גלייכצייטיג אינפאָרמירט מען אונז, אז די ער בעקער-צעך איז נישט אַרויסגעטראָטען מיט קיין שום פֿאָרשלאַג צו העכערען די פּרייזען פֿון געבעקס, אַזוי אַז דער לעצטער צענניק פֿון דער סטאַראָסטווע, פֿון׳ם 3 ת. ח. גילט אויף ווייטער, און ברויט קאָסט 30 גראָשען א קילאָ, זעמעל — 75 גראָשען א קילאָ.

שול-קוראטאר וועגען מצב פֿון בילדונגס-וועזען אין לאדז
די יודישע אויסער-שול-בילדונג שטעהט אויף א הויכען ניוואַ, זאָגט דער קוראַטאָר

ווי בעקאַנט ווײלט איצט אין לאָדז דער שול-קו-ראַטאָר אַמבראָזעוויטש, וועלכער בעקענט זיך זייט עטליכע טעג מיט די אָנגעווענדעטסטע פּראָבלעמען פֿון בילדונגס וועזען אין לאָדז און מצב פֿון שול-וועזען.
אויסנוצענדיג די דאָזיגע געלעגענהייט האָבען די פֿאָרשטעהער פֿון דער לאָדזער פּרעסע געבעטען בע-זוכען דעם קוראַטאָר און מיט איהם געהאַט א גע-שפּרעך וועגען די אינדרוקען, וועלכע ער האָט אַרויס געטראָגען נאָכ׳ן בעקענען זיך מיט דעם בילדונגס-וועזען אין לאָדז.
איך מוז מודה זיין, האָט דער קוראַטאָר אַמבראָ-זעוויטש געזאָגט, אז איך האָב נישט קיין ווערטער אויסצודריקען מיין אָנערקענונג פֿאַר דעם צושטאַנד פֿון דער אויסער-שול-בילדונג אין לאָדז. דער דאָזי-גער צושטאַנד שטעהט אויפ׳ן העכסטען ניוואָ. און דאָס איז נישט נאָר נוגע דער פּוילישער אויסער-שול בילדונג, נאָר אויך דער יודישער. אַלע אינסטיטו-ציעס אויף דעם געביט אַרבייטען סיי פּוילישע און סיי יודישע אַרבייטען אויסגעצייכענט.
וואָס שייך די פֿאָלקסשולען, איז די אַל-געמיינע לאַגע א גוטע. ס׳איז נאָר א פֿראַגע פֿון לאָ-קאַלען, מאַנכע שול-לאָקאַלען זענען אַזעלכע, אז מען וואָלט זיי אפֿילו טעראַפּט שליסען. געמעגענדיג אַבער אין אַכט, אז די שטאָט-פֿערוואַלטונג צאָהלט 800 טויזענד זל. א יאָהר דירה-געלד פֿאַר שול-לאָקאַלען, דאַרף מען האָפֿען, אז דער נייער שטאָט-ראַט וועט האָבען פֿערשטענדניש פֿאַר דעם דאָזיגען ענין און וועט אויסרעכענען, אז ס׳איז פּדאי צו נעמען א הלוואה אויף צו בויען שול-בנינים און מיט דעם דירה-געלד אָפּצאָהלען די הלוואה.

די שטרייק-בעוועגונג אין לאדז

ליקווידירט אַ סכסוך

(א) עס איז געקומען צו אַנ׳אויסגלייך אין דער פֿאַבריק פֿון דער פֿירמע גרינבערג (זאַכאַדניע 70) און דער אָקופּאַציע-שטרייק איז ליקווידירט געוואָרען. נעכטען האָבען שוין די אַרבייטער געאַרבייט.

אין דער פירמע גוראַלסקי

(א) אין דער טיכער-דרוקעריי פֿון גוראַלסקי׳ן איז לעצטענס אויסגעבראָכען א לוין-סכסוך. נאָך דער אָפּגעהאַלטענער קאָנפֿערענץ איז געקומען צו א טייל׳ווייזען הסכם. די שטרייק-אַקציע איז דערווייל צוריקגעהאַלטען געוואָרען.

אַ קורצער שטרייק

(א) אין דער זאָקען-פֿאַבריק „סילוויא״ (אַל. קאָשטשושקי 90) איז אויסגעבראָכען אַנ׳אָקו-פּאַציע-שטרייק צוליב אַ געפּלאַנטער אַרבייטער-רעדוקציע. אַזוי ווי עס איז נאָך אַנ׳אינטערווענץ פֿון קלאַסען-פֿערבאַנד, געקומען צו א הסכם, איז דער שטרייק אָפּגעשטעלט געוואָרען.

וועגען אנ׳אָפּמאַך אין דער טיכער-בראַנזשע

(א) אין שייכות מיט דער קאָנפֿערענץ וועגען דער לאַגע אין דער טיכער-בראַנזשע, וואָס דאַרף היינט פֿאָרקומען, איז אָפּגעהאַלטען געוואָרען א בע ראַטונג אין ז. ז. ז. וועגען די אַרויסגעשטעלטע פֿאָדערונגען.
אין די בעריכטען איז אונטערגעשטראָכען גע-וואָרען, אַז די בעדינגונגען אין דער טיכער-אינדו-סטריע זענען נישט קיין איינהייטליכע. עס איז דע-ריבער בעשלאָסען געוואָרען אומבעדינגט צו שטרע-בען צו שליסען אנ׳איינהייטליכען אָפּמאַך אין דער גאַנצער טיכער-אינדוסטריע.

פאר בעליידיגען פּולק. וויענצקאָווסקי
אין א בעאמטער פֿערמשפט געוואָרען אויף 7 חדשים ארעסט

נעכטען איז אין קריי-געריכט פֿאָרגעקומען דער פּראָצעס געגען דעם בעאַמטען פֿון דער וואָ-יעוואָדזטווע דעמבאָווסקי, וועלכער איז אָנגעקלאָגט געוואָרען דורכ׳ן פּולק. וויענצקאָווסקי און זיין פֿרוי פֿאַר רכילות.
די געשיכטע ציהט זיך שוין זעהר לאַנג, בשעתו איז אין לאָדז אַרויסגעגאַנגען א בלעטעל מיט׳ן נאָמען „גלאָס נאַראָדאָווי״, דאָס דאָזיגע בלע-טעל האָט זיך פֿערנומען מיט אַראָפּרייסען דעם אויטאָריטעט פֿון געזעלשאַפֿטליכע טוער אין לאָדז, דאָס בלעטעל איז רעדאַגירט געוואָרען דורך א געוועזענעם פּיעטשיצקי, אין איינע פֿון די צייטונ-גען איז געווען א שאַרפֿער בעליידיגונגס-אָנגריף אויף די געזעלשאַפֿטליכע טוער פּולק. וויענצקאָוו-סקי און זיין פֿרוי.
פּולק. וויענצקאָווסקי האָט פֿערקלאָגט פּיעט-שיצקין אין געריכט און ער איז פֿערמשפּט גע-וואָרען בשעתו אויף 6 חדשים טורמע, בעת די דעמאָלדיגע געריכטס - אונטערהאַנדלונג האָט פּיעטשיצקי נישט געוואָלט אויסזאָגען ווער ס׳האָט איהם אינספּירירט אָנצושרייבען דעם בעליידיגונגס-אַרטיקעל געגען פּולק. וויענצקאָווסקי, ערשט נאָכ׳ן פּראָצעס האָט פּיעטשיצקי צוגעשיקט אַ בריף צו פּולק. וויענצקאָווסקי, אין וועלכען ער האָט געשרי-בען, אַז דער אַרטיקעל איז געווען אינספּירירט פֿון בעאַמטען אין דער וואָיעוואָדזטווע דעמבאָווסקי, צוליב דעם האָט פּולק. וויענצקאָווסקי ווידער אָנ-געקלאָגט אין געריכט דעמבאָווסקין און נעכטען איז אונטערן פֿאָרזיץ פֿון ריכטער לאַזשינסקי פֿאָר-געקומען דער פּראָצעס.
דעמבאָווסקי איז זיך נישט מודה אין דער שולד און ערקלעהרט, אז ער ווייס גאָרנישט וועגען דעם דאָזיגען אַרטיקעל.
דאָס געריכט האָט פֿערמשפּט וולאַדיסלאַוו דעמבאָווסקין אויף 7 חדשים אַרעסט און 200 זל. שטראָף אָדער ווייטערדיגע 20 טעג אַרעסט.

פערגעסט נישט, אַז אין דער מזל׳דיגער קאָלעקטור פֿון
I. A. Fajngold
Łódź, Śródmiejska 8
פֿאַלען שטענדיג מעהרערע גרויסע געווינסען, וואו ס׳איז אויך געפֿאַלען דאָס גרעסטע געווינס פֿון דער לעצטער נאָכוואַקאַציע ציהונג.

עס ווערט צוגעגרייט א געזעץ וועגען אאוקציאנען

(אג) אין א ריי בראַנזשעס הערשען א אוקציאָ-נען, וואָס ערפֿילען א געוויסע ראָלע ביים פֿעסט-שטעלען די פּרייזען, און ביים אויסמיידען שפּעקו-לאַציע, ווי אויך שאַפֿענדיג א מעהר קאָנצענטרירטען אָפּזאַץ. און אָנפֿראַגע אַזעלכע אוקציאָנען האָבען זיך, ביז איצט געשאַפֿען אין דער פֿרוכטען בראַנזשע, לעדער, כּמער און וואָל-בראַנזשע, צוליב דער מודאַ אז אַזעלכע אוקציאָנען זאָלען נישט געשאַפֿען ווערען, דורך אומבערופֿענע פּערזאָנען אָדער אינסטיטוציעס, וואָס וואָלטען נאָר דעזאָרגאַניזירט דעם מאַרק, האָט מען אַפּהענגיג געמאַכט די עק-זיסטענץ פֿון אַזעלכע אאוקציאָנען פֿון א ספּעציעלע ערלויבניש פֿון האַנדעלס מיניסטעריום.
איצט איז צוגעגרייט געוואָרען א פּראָיעקט פֿון אַ געזעץ וועגען אַאוקציאָנען, וואָס קען האָבען א גרויסע בעדייטונג פֿאַר דער פֿערברייטערונג פֿון דער טעטיגקייט פֿון דער דאָזיגער אינסטיטוציע אין לאָדז.

קיין ארץ-ישראל
גרופּענווייז און אינדיווידועל.
בּיליגע פּרייזען. גוטע בעדינגונגען.
פּינקטליכע בעהאַנדלונג.
14-טעגיגער אויספֿלוג קיין ווינען
אָבפֿאָהר יעדען טאָג. 135 זל.
אויסלענדישע הנחה-און קוראַציע-פּעסער.
פֿאָרשטעהערשאַפֿט פֿון „אינטוריסט״
אויספֿלוגען און רייזעס קיין רוסלאַנד.
ברענגען קרובים פֿון רוסלאַנד קיין פּוילען
אינפֿאָרמאַציעס ערטיילט
דאס יודישע רייזע-ביוראָ
Union Lloyd
Piotrkowska 42, tel. 107-37.
פֿאָרשטעהערשאַפֿט פֿון „אינטוריסט״
נעמט אָן דאָס איבערשיקען
געלעדער קיין ז. ס. ר. ר.

יאהרגאנג 1916

היינט, מיטוואָך, ד. 14 אָקטאָבער דאַרפֿען זיך שטעלען די יאָהרגאַנג פֿון 1916, וואָס וואוינען אויפ׳ן שטח פֿון 3-טען פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט מיט די אותיות:
F G
און פֿון 8-טען קאָמיסאַריאַט מיט די אותיות:
N O P R
מאָרגען, דאָנערשטאָג ד. 15 אָקטאָבער דאַרפֿען זיך שטעלען די יאָהרגאַנג פֿון 1916, וואָס וואוינען אויפֿן שטח פֿון 3 קאָמיסאַריאַט מיט די אותיות:
H, Ch. I
און פֿון 8-טען קאָמיסאַריאַט
Sz, Sz, T, U

צוגאב-פּאבאר-קאמיסיע

מאָרגען, 15-טען הויבט אָן אַמטירען די פּאָבאָר-קאָמיסיע אין לאָקאַל (פּיעטריקאָווער 165). מעלדען דאַרפֿען זיך די פּאָבאָראָוצעס פֿון יאָהר-גאַנג 1915 און עלטערע, וואָס האָבען נאָך נישט ערלעדיגט זייער מיליטער-אָנגעהעריגקייט, וואָס וואוינען פֿון 2, 3, 5, 8, 9, 11 פּאָליציי-קאָמי-סאַריאַטען.

אפּטייקען.
היינטיגע נאַכט - דיזשורען

(א) היינט ביינאַכט דיזשורירען: ל. שטעפּס: (לימאַנאָווסקיעגאָ 37), ש. יאַנקעלעוויטש (אַלטער מאַרק 9), מ. סטאַניעלעוויטש (פּאָמאָרסקאַ 91), א. באַרקאָווסקי זאַוואַדזקאַ 45), ב. גלובאָווסקי (נאַרוי-טאָוויטשאַ 6), מ. האַמבורג (גלובנאַ 50), ל. פּאַוו-לאָווסקי (פּעטריקאָווער 307).

א פאבריקס-שרפה

(א) אין פינקעלשטיינ׳ס פֿאַבריק אויף זשוויר-קי-גאַס 17 (אין יאַראָשינסקי׳ס פֿאַבריקס-מויער) איז נעכטען אויסגעבראָכען א שרפֿה, וועלכע די אָנ-געקומענע 2 פֿייערלעשער-אָפּטיילונגען האָבען באַלד איינגעלאָשען.

אומגליקספאל ביי דער ארבייט

(ז.) דער 24-יעהריגער בעקער-געזעלען יצחק פּאָליחאָדאַ פֿון קרוטקאַ 4 (באַלוט) האָט זיך אין א מאַשין ביי דער אַרבייט צעשמעטערט די רעכטע האַנד. פּאָגאָטאָוויע האָט איהם אָפּגעפֿיהרט אין ראַדאָגאָשטשער שפּיטאָל.

1. סטאמאטאלאגישע לעטשניצע
מיט שטענדיגע בעטען
פֿון Dr. med.
Sadokierski
פּיעטריקאָווער 56, טעל. 129-77
כירורגיע פֿון ציינער, קיהן-באַקען און יאַסלעס
עמפּפֿאַנגס-שעה׳ן פֿון 9 פֿריה ביז 12 בייטאָג.

Dr. med. H. LUBICZ
צוריקגעקעהרט
ספּעציאַליסט פֿאַר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראַנקהייטען
צעגעלניאַנאַ 7 (פֿריהער 43), טעלעפֿאָן 141-32

טעאַטער „ראָזמאַיטאָשטשי״
ציגעל-גאַס 27, טעל. 112-25
דיר.: דוד צעלמייסטער.
גאַסטשפּילן פֿון
„יונגע בינע״
(יונג-טעאַטער)
קינסטל. לייט.: ד״ר מיכאל בראַנדט
היינט, 9.15 אָוונט
גרויסער שלאַגער!
מי
סי
פּי
סצענישער רעפּערטואַר אין 32 בילדער פֿון לייב מלאך. — אינסצעניזאַציע און רעזשי: מיכאל בראַנדט. מוזיק און כאָרן: ה. קאָן
מאָרגען, 9.15 אָוונט
צום לעצטען מאָל צו פּאָפּולערע פּרייזען
סימכע פּלאַכטע
בילעטען אין קאַסע פֿון טעאַטער.

„בלינדער מאקס" און געוו. אינספ. נאסעק

צווייטער טאג פון סענסאציאנעלן פראצעס

היינט וועט ארויסגעטראגן ווערן דער אורטייל

די פארטזעצונג פון פראצעס גענען געוו. אינספעקטאר נאסעק האט זיך אנגעהויבן נעכטן 9 א זייגער מיט 10 מינוט.

דער ערשטער שטעהט פארן געריכט דער עדות

דוד וואלדפאגעל.

פארזיצער: דער עדות האט געקענט בארנשטיינען?

עדות: יא.

פארזיצער: מיט וואס האט ער זיך בעשעפטיגט?

עדות: ער האט געהאט א רעכטסקאנסולטנטען ביורא. כ'האב געארבייט צוזאמען מיט איהם.

פארזיצער: צי האט איהר געקענט דעם בעשולדיגטען נאסעק?

עדות: פון זעהען.

פארזיצער: צי האט איהר געהערט וואס פארא בעציהונגען עס האבען געבונדען דעם בעשולדיגטען מיט בארנשטיינען?

עדות: כ'ווייס אז בארנשטיין איז געווען א קאנפידענט פון דער פאליציי.

פארזיצער: פארוואס האט איהר ביי דער אויספארשונג אין מאי אנדערש עדות-געזאגט?

חבר פארזיצער לייענט דורך דאס עדות-זאגען פון דעם עדות אין דער אויספארשונג, פון וואס עס איז צו זעהן, אז מען האט אפט געזעהן בארנשטיינען מיט נאסעקן צוזאמען, און אז די ביידע האבען געבונדען גוטפריינדשאפטליכע בעציהונגען.

אדוו. אשענברעננער: וואס טוט זיך איצט מיט בארנשטיינס פרוי?

עדות: זי איז האכט זיך ארויסגעפאהרען קיין פאריז.

אדוו. אשענברעננער: און וואס איז מיט גרוניסן?

עדות: כ'האב געהערט אז ער איז ארויסגעפאהרען צוזאמען מיט איהר.

נאכדעם דערצעהלט אויספיהרליך און ברייט דער עדות קאמיסאר בזשאזאווסקי. וועגען דער קאריערע און טעטיגקייט פון בלינדען מאקס. ער דערצעהלט ווי עס איז אנטשטאנען אין 1928 די

געזעלשאפט „עזרת אחים"

וואס האט בלימרשט געהאט פילאנטראפישע צילען. מיטגלידער פון דער געזעלשאפט זענען געווען צווישען אנדערע, באלבערמאן און מאקס בארנשטיין, באלד האט אבער די פאליציי בעקומען ידיעות אז די ביידע טעהטיגען פארשידענע פערזאנען. די מאכט האט זיך פעראינטערעסירט מיט דער טעטיגקייט פון די ביידע. דערווייל האט בארנשטיין ערמארדעט באלבערמאנען...

פארזיצער: צי האט דער עדות מיטגעהאלפען דעם קאמיסאר ווייער?

עדות: יא. כ'בין געווען לייטער פון דער דריטער בריגאדע, און צוזאמען מיט קאמיסאר ווייער געפיהרט די אויספארשונג.

פארזיצער: מיט וואס ערקלערט איהר זיך, דאס וואס בארנשטיין איז אזוי לאנג געבליבען נישט ערשטראפט?

עדות: די פע'שולחטע האבען מורא געהאט פאר בארנשטיינען, וועלכער האט זיך „געריקט" מיט זיינע בעקאנטשאפטען אין דער פאליציי.

פארזיצער: וואס ווייסט איהר וועגען דעם ענין קאשוב?

עדות: קאשוב האט בעצאהלט 800 זלאטעס בארנשטיינען פאר ערלעדיגען עפעס אנ'ענין. איינער פון די קאשוב'ס איז ארויסגערופען געווארען אין אויספארשונגס אמט דורכן אינספעקטאר נאסעק, און ווען קאשוב האט זיך בעקלאגט, אז בארנשטיין האט גענומען ביי איהם געלד און דעם ענין נישט ערלעדיגט, זאל איהם אינספעקטאר נאסעק האבען געזאגט, אז קיין געלד מאקסען האט ער נישט געדארפט געבען, און אז דאס געלד וועט איהם צוריקגעגעבען ווערען.

ווייטער ענטפערט דער עדות אויף דער פראגע פון פארזיצער, אז ער האט אפט געטראפען בארנשטיינען אין אויספארשונגס אמט, און אז מאקס האט זיך געפיהלט דארטען זעהר היימיש.

ווייטער דערצעהלט דער עדות, אויף וויעוויט מ'האט זיך געריכטעט מיט דער באנדע פונם „בלינדען מאקס", אז ווען ער האט געפיהרט די אויספארשונג פלעגט מען איהם האלטען אין איין פרעגען, צי ער זיצט, און צי ער זיצט פעסט. און ווען ער פלעגט וועלען דערגיין, הלמאי די פעראינטערעסירטע זענען אזוי אנגעשראקען, פלעגט ער בעקומען א רעזאלוציע, אז דער מאקס ווערט אונטערגעשטיצט דורך געוויסע פערזאנען אין דער פאליציי.

דער שליח פון

בלינדען מאקס.

נאכהער ווערט געשטעלט צום פערהער יחיאל-משה ברעסלער, א מיטגליד פון בארנשטיינס באנדע, וועלכער פלעגט אויספיהרען ספעציעלע שליחות'ן. זיין אויפגאבע איז געווען אויפצופאדערען געוויסע פערזאנען אויף „בוררים געריכטען" א.א.וו. ברעסלער איז צוטומעלט און ער דערקלערט, אז אין א געוויסען טאג איז צו איהם געקומען בארנשטיין און איהם געפרעגט, צי וואלט ער נישט געוואלט פערדינען 3-2 זלאטעס. ווען ער איז חערויף איינגעגאנגען האט ער איהם געשיקט צו פארשידענע פערזאנען, וועלכע זענען אויפגעפאדערט געווארען צו קומען בארנשטיינען און האבען זיך געמוזט אויף ערשען פאר איהם שטעלען.

פארזיצער: צו וואס האט מען געדארפט די דאזיגע פערזאנען?

ע: בארנשטיין האט אדורכגעפיהרט בוררות'ן, „דין-תורה'ס" און איז געווען א פערמיטלער.

פארזיצער: און צי איז ער בעקאנט געווען?

עדות: גאנץ לאדז האט איהם געקאנט, אלס דער „בלינדער מאקס", וועלכער האט שטארקע פליצעס און קאן אלץ ערלעדיגען.

פארזיצער: און ווען די אויפגעפאדערטע מענשען פלעגען זיך אפזאגען צו איהם צו קומען?

עדות: א שיינע מעשה! בארנשטיין פלעגט זיך מיט זיי שוין יאקאש ערלעדיגען...

פארזיצער: און צי פלעגט עס טרעפען, אז מען איז אמאל נישט געקומען?

עדות: ווען ער פלעגט אליין גיין, פלעגט מען זיך דערשרעקען און קומען.

ווייטער דערקלערט דער עדות, אז בארנשטיינס ווייב האט געזאגט, אז איהר מאן האט פאר גארנישט מורא, ווייל אלץ געפינט זיך אין זיין רשות, אפילו די פאליציי.

פארזיצער: צי פלעגען קומען צו בארנשטיינען מענשען אין מונדירען?

עדות: עס פלעגט קומען דער פארוטשניק גראדזשיצקי, דער מאיאר קאנקאלעווסקי, עס איז געווען דער אינספעקטאר נאסעק און נאך עפיס א פאליציי-אפיציר.

פארזיצער: צי האט בארנשטיין געזאגט, אז נאסעק איז זיין פריינד?

עדות: יא. בארנשטיין פלעגט זאגען, **אז ער האט פאר גארנישט קיין מורא נישט און אז ער טוט אלץ וואס ער וויל, ווייל ער מאכט אויפנאהמעס פאר הויכע פערזענליכקייטען.**

גרויסמוטיגע אויפנאהמען

פארזיצער: צי האבען טייער געקאסט די אויפנאהמען? צי האט ער גערעדט וועגען דעם?

עדות: בארנשטיין פלעגט זאגען, אז איין אויפנאהמע פלעגט איהם קאסטען פון 500 ביז 1000 זלאטעס. און אז אויף די דאזיגע אויפנאהמעס פטר'ט ער א סך געלד.

פארזיצער: און צי האט ער נישט גערעדט וועגען עפעס זאכען, פעקלעך, וואס ער מוז אריבערשיקען צו מענשען אויף פאסטענס.

עדות: בארנשטיין פלעגט זאגען, **אז ער מוז שיקען פעקלעך מיט וויין און פראוויאנט צו נאסעקן.**

אדוו. אשענברעננער: וואס האט מען דארט געטון אינם ביורא? צי האט מען געשריבען פיטעס?

עדות: קיין פיטעס האט מען נישט געשריבען. מען פלעגט קומען וועגען גט'ען, וועקסלען, עקזעקוציע צעטלען א.א.וו.

אדוו. אשענברעננער: וואס איז מיט גרוניסען?

עדות: ער איז ארויסגעפאהרען מיט בארנשטיינס פרוי קיין פאריז.

א פערשפעטיגטער אינטערעסאנט

שפעטער ווערט פערהערט דער פונקציאנאר פון דער אויספארשונגס - פאליציי שטשעגסקי. וועלכער דערקלערט, אז אין יאהר 1933 אין הערבסט האט ער אמטירט אין דער שטאטישער קאמענדע און א-רום האלב 9 אין אווענד איז געקומען עפיס א פערשוין וועלכער האט זיך אנגעגעבען אלס בארנשטיין. דאס איז געווען דער „בלינדער מאקס", וועלכען ער האט געקאנט פון פראצעס. מאקס האט געפאדערט, מ'זאל איהם אריינלאזען צו נאסעקן. ער האט מיט זיך מיטגעטראגען א פעקעל, וואס לויט איהר אויסזעהן, האט מען געקאנט אורטיילען, אז אין איהם זענען איינגעפאקט פלעשער. א'ווי ווי מחוץ די אמט-שעה'ן ווערען אינטערעסאנטען אויסגעפרעגט וועגען וואס און צו וועמען זיי קומען — האט מען עס אזוי אויך געמאכט מיט בארנשטיינען. אזוויוי מאקס איז צוגעגשטאנען - מ'זאל איהם אריינלאזען צום אינספעקטאר נאסעק, האט דער עדות וועגען דעם מיטגעטיילט דעם דיזשורנעם אפיציר, און יענער האט דערלויבט איהם אריינצולאזען. בארנשטיין איז דאן אריין מיטן פעקל צו נאסעק'ן אין קאבינעט.

לויט דער רייה ווערט פערהערט דער קאמיסאר ראנקע, וועלכער איז אין יענעם טאג געווען דער דיזשורנער אפיציר. ווען מ'האט איהם געמאלדען אז עס איז געקומען עפיס א פערשוין, האט ער איהם נישט געוואלט אריינלאזען אין הסכם מיטן מנהג. ווען דער פערשוין איז צוגעשטאנען, האט מען איהם אריינגעלאזט און נאך א גוויסער צייט האט טעלעפאנירט דער אינספעקטאר נאסעק, מאנענדיג איהם פארוואורפען הלמאי ער האט נישט געוואלט אריינלאזען בארנשטיינען אין זיין פריוואט וואוינונג. דער אינספעקטאר נאסעק האט דאן געוואוינט ביים אויספארשונגס אמט. דער אינספעקטאר נאסעק האט א-רויסגעגעבען א בעפעהל, אז דער וואס מעלדעט זיך פריוואט צו איהם, דארף אריינגעלאזט ווערען.

דער קאמיסאר ראנקע קלערט ווייטער אויף: — מחמת דעם, וואס די פעראָרדנונג פונם קאמיסאר נאסעק איז געווען אין א סתירה מיט דער פעראָרדנונג פון שטאט-קאמענדאנט, האב איך איבערגעגעבען א ספעציעלען ראפארט. בארנשטיין איז פערבליבען לענגער, ווארום ווען איך בין אוועק פון מיין אמט 12 ביינאכט, האט ער נאך נישט געהאט פערלאזט נאסעקס וואוינונג.

עס ווערט פערהערט דער לייטער פון 5 קאמיסאריאט, קאמיסאר ווייעצקאווסקי, וועלכער דערקלערט, אז אינם יאהר 1933, אין די ביוראשונה'ן האט צו איהם געקלונגען דער פערטרעטער פונם לייטער פון אויספארשונגס אמט, אויבערקאמיסאר סקאלסקי, און אונטערגעשטראכען, דאס ער קלינגט אין נאמען פונם קאמיסאר נאסעק. ער האט דערקלערט אז אינם 5-טען קאמיסאריאט וועט זיך מעלדען דער ה' מאקסימיליאן בארנשטיין מיט א געוויסער בימה, וועלכע מען דארף ווי ווייט מעגליך גינסטיג ערלעדיגען. דער אויבער קאמיסאר סקאלסקי האט צוגעגעבען, אז בארנשטיין זאל האבען אנ'אנקלאגע געגען דער האנדלונג פון עפעס א פאליציאנט. אין צוויי טעג שפעטער האט זיך געמאלדען בארנשטיין און דערקלערט **אז זיין שוואגער איז געווארען א לייטער פון דער קאווארניע אויף זאוואדזקע 3, און אז אין די אווענד-שעה'ן קומט דארט עפיס א פאליציאנט וועלכער טרייבט ארויס די געסט און נעהמט ספעציעלע אפצאהלען.** דער קאמיסאר ווייעצקאווסקי האט געבעטען בארנשטיינ'ען, ער זאל איהם צושטעלען דעם נומער פונם פאליציאנט, דעם צווייטען טאג איז בארנשטיין געקומען מיט עפעס א פערשוין, און איז אריין אין קאבינעט אהן אנקלאפען פריהער, האלטענדיג זיך ארראגאנט. אזוי ווי איך האב וועגען דער דערמאנטער קאווארניע געהאט אינפארמאציעס — זאגט דער עדות — אז עס קומען אהין גנבים, פאסערס, פערדעכטיגע פערשוינען, האב איך בארנשטיינס בקשה נישט געקענט נאכקומען.

בארנשטיין האט זיך בעת מעשה פעררופען אויף נאסעק'ן, נישט בעצייכענענדיג דעם אמט-טיטול, „אינספעקטאר", אדער „פאן". איך האב דערויף רעאגירט און

איהם ארויסגעווארפען.

אין דעם מאמענט איז אריין אנ'אינסטרוקטאר און מיך אויפגעקלערט, אז דער ארויסגעווארפענער איז דער בעריהמטער בלינדער מאקס, וועגען וועלכען איך האב שוין א סך געהערט. אבער מיט וועלכען איך האב זיך נאך נישט געהאט צוזאמענגעטראפען.

אדוו. אשענברעננער: צי האט איהר קאנפידענטען, און צי ווענדט איהר זיך צו זיי מיטן פולען טיטול?

עדות: איך האב. אבער אהן טיטולען, און איך האלט זיי ווייט פון זיך.

דער ווייטערדיגער עדות, פשאדאווניק פון דער אויספארשונגס - פאליציי יאכאמיאק דערקלערט: — איך האב בעקומען פונם אויספארשונגס ריכטער אין פעטריקאוו אין אקטאבער 1931 א בריף וועגען **פערהערען מאקס בארנשטיינען, וועלכער איז אנגערופען געווארען דורך דער פעטריקאווער אונטערוועלט אין שיכות מיט עפעס א מארד.** אזוי ווי עס איז געווען א זעהר וויכטיגער ענין האב איך תיכף געשיקט רופען בארנשטיינען און דאס פערהערען איהם אין פארגעקומען ביי דער אנוועזענהייט פונם דעמאלטיגען לייטער פון דער ערשטער בריגאדע קאלאדזשעיסקי. אז בארנשטיין איז געקומען, האט ער קודם כל דערקלערט: — „איהר זענט נאך יונגע נעהיים-אגענטען, ווייסט איהר נישט ווער איך בין, און מיט וועמען איך האב בעציהונגען".

איך האב איהם פערהערט.

אין עטליכע טעג שפעטער האט זיך געמאלדען א געוויסער בירענצווייג וועלכער האט דערקלערט, אז בארנשטיין פערנעהמט זיך מיט מורא.

איך האב דעריבער נאך אמאל ארויסגערופען בארנשטיינ'ען, אבער איידער ער איז געקומען, האט דער לייטער פון דער ערשטער בריגאדע קאלאדזשעיסקי געווענדט מיין אויפמערקזאמקייט און געמאכט מיר **פארוואורפען פארן בלומרשטען שיקאנירען בארנשטיינען.** אזוי ווי איך בין א פונקציאנאר פון אויספארשונגס-אמט און די מיר אנ פערטרויטע פליכטען מוז איך אויספיהרען, און אזוי ווי איך האב זיך אויך נישט געפיהלט שולדיג אין שיקאנירען בארנשטיינען האב איך דערקלערט קאלאדזשעיסקין, אז להבא זאל ער בארנשטיינס ענינים איבערגעבען אנ'אנדערען צו ערלעדיגען.

בארנשטיין איז אין יאהר 1930, נאך דעם, ווי מען האט איהם פרייגעשפראכען, געווארען די שרעק - געשפענסט פון דער יודישער בעפעלקערונג.

נאך דער הפסקה ווערט אויסגעהערט אלס עדות דער קאמענדאנט פון דער וואיעוואדישער פאליציי אינספעקטאר דר. טארווינסקי און שטעלט פעסט, אז וועגען דער פערברעכערישער טעטיגקייט פון בארנשטיינען האט ער נישט געוואוסט און ווייס אויך נישט וואס פארא בעציהונגען ס'האבען געבונדען בארנשטיינען מיטן נאטשעלניק נאסעק.

סוף 1933 — ערקלערט קאמענדאנט דר. טארווינסקי — איז צו מיר אנגעקומען אנ'אנאנים אויפן אויבערקאמיסאר ווייער וועגען נעהמען לאפובקע. דעם אנאנים האב איך געשיקט צום אינספעקטאר נ'עדזשעלסקי, וועלכער האט פעסטגעשטעלט אז דער אנאנים שטאמט פון בארנשטיינען. צוליב דעם וואס אין אנאנים **האבען זיך געפינען פראגמענטען פון ענג - געהיימע געשפרעכען, אין וועלכען ס'האט אויך אנטיילגענומען דער אינספעקטאר נאסעק,** איז געווען א פערדאכט אז ער האט אינפארמירט וועגען די פערטרויליכע געשפרעכען בארנשטיינען און חטריבער האב איך דעם אנאנים צוזאמען מיט ראפארט איבערגעשיקט צו דער הויפט-קאמענדע פון דער מלוכה-פאליציי, פון די ווייטערדיגע ערקלערונגען פון קאמענדאנט דר. טארווינסקי שטעלט זיך ארויס אז אינספעקטאר נאסעק האט גוט ערפילט זיינע דינסטליכע פליכטען.

אדוו. אשענברעננער: צי איז לויט אייער מיינונג אינספעקטאר נאסעק געווען פעהיג צו שרייבען אנאנימען?

עדות: לויט מיין מיינונג, נישט.

אדוואקאט: צי נאך דעם אנאנים האט אהיר בעמערקט עפעס חילוקי דעות צווישען נאסעקן און ווייער?

עדות: איך האב דאס נישט בעמערקט, די בעציהונגען זענען געווען גוט.

דאן גייט צו צום עדות-פולט דער לאדזשער פאליציי קאמענדאנט אינספעקטאר ניעדזשעלסקי, וועלכער זאגט:

— אין יאהר 1929 האט אין לאדז עקזיסטירט **א באנדע, מיט וועלכער ס'האט אנגעפיהרט בארנשטיין.** אין דעם יאהר האט בארנשטיין דערשאסען באלבערמאנען, נאכן ארויסטרעטן פון טורמע, האט זיך בארנשטיין פערלעגט א רעכטס קאנסולטנט-ביורא הגם ער איז געווען אנ'אנאלפאבעט. נאכן אפנעהמען ביי איהם די רעכט צו פיהרען דאס ביורא איז געקומען צו מיר דער פאראינספעקטאר נאסעק, קלאגענדיג זיך אויפן קאמיסאר ווייער, אז ער בע'עולהט כלומרשט אנ'ארענטליכען מענשען. איך האב זיך געוואונדערט צוליב דעם וואס נאסעק נעהמט זיך אן פאר בארנשטיינען און כ'האב נישט געוואלט אין דעם ענין אינטערווענירען, און אויך נישט רעהרען.

אין יאהר 1931 האב איך בעקומען א ידיעה, אז נישט קוקענדיג אויפן פערבאט קאנטאקטירט זיך דער פשאדאווניק סטעפאנקעוויטש מיט בארנשטיינען. צוליב דעם האב איך ביי איהם אפגענומען די לייטונג פון דער בריגאדע. אויפן צווייטען טאג איז צו מיר געקומען דער פאראינספעקטאר נאסעק, אינטערווענירענדיג אין דעם ענין און פארלאנגענדיג אז מ'בערצוטראגען סטעפאנקעוויטשען אין אויספארשונגס אמט, וואס איז אויך געשעהן.

מיט עטליכע טעג שפעטער האט דער אינספעקטאר נאסעק אינטערווענירט וועגען דער צוקונפט אויף פעטריקאווער 48, אין דער פראגע האט אויך אינטערווענירט אדוו. כאמיטש.

אין יאהר 1993 האט דער קאמענדאנט פון דער וואיעוואדישער פאליציי **מיר פארגעשטעלט אנ'אנאנים אויפן קאמיסאר ווייער,** און נאך דעם ווי איך האב זיך נעהנטער מיט איהם בעקאנט בין איך געקומען צו דער איבערצייגונג, אז אין איהם האט אנטיילגענומען אינספ. נאסעק.

איך האב איבערגעקוקט אנדערע אנאנימען און האב געזעהען אז חער אנאנים אויפן קאמיסאר ווייער איז געשריבען מיט דערזעלבער האנדשריפט וואס דער אנאנים אויף דער צוקונפט פון שווארצבערג'ן. דעמאלט האב איך ארויסגערופען שווארצבערגן און ביי דער אויספארשונג האב איך פעסטגעשטעלט אז דער „בלינדער מאקס" איז אויף איהם בייז און נאך ער האט געקענט שרייבען דעם אנאנים. איך האב וועגען דעם געמאלדען דעם וואיעוואדישען קאמענדאנט און זיך געווענדעט צום פראקוראר קאששאפסקי, וועלכער זאל ערלויבען אדורכצופיהרען א רעוויזיע ביים בלינדען מאקס. דער פראקוראר האט אבער גערעטען אז איך זאל ווארטען עטליכע טעג **ביז דער אינספעקטאר נאסעק וועט ארויספאהרען קיין לעמבערג,** וואוהין ער איז איבערגעשיקט געווארען.

בעת דער רעוויזיע ביי בארנשטיינען האט מען געפינען וועקסלען, צווישען אנדערע אויך א וועקסעל פון אינספעקטאר נאסעק, בעתן ארעסט האט מאקס בארנשטיין פארגעפראגט זיין פרוי, אז זי זאל באלד אנטעלעפאנירען קיין לעמבערג, וואו אינספ. נאסעק האט זיך געפינען.

עטליכע טעג נאכן ארעסט פון בארנשטיינען איז געקומען קיין לאדז אינספ. נאסעק און האט אינטערווענירט וועגען דעם ארעסט.

פארזיצער: צי האט איהר אויפמערקזאם געמאכט נאסעקן וועגען זיין בעציהונג צו בארנשטיינען?

עדות: איך האב נישט איינמאל דערויף אויפמערקזאם געמאכט און געזאגט, **אז בארנשטיין איז א לאבוז, וועלכען ס'קען גאנץ לאדז.**

פארזיצער: צי ווייסט איהר נישט ווער ס'איז אלץ געקומען צו בארנשטיינען?

עדות: איך האב געוואוסט. אז אהין איז געקומען ה' רזשעווסקי, בירגערמייסטער אנחושעוויאק, אויבערקאמיסאר סקאלסקי, אינספ. נאסעק און אנדערע פערזענליכקייטען, איך האב געהאט דעם איינדרוק אז נאסעק שעהמט זיך צוליב זיין בעציהונג מיט מאקסען.

פארזיצער: ווי האט איהר זיך פערטייטשט די בעציהונג פון אנגעקלאגטען נאסעק מיט מאקסען?

עדות: איך האב געטראכט וועגען דעם און צום סוף בין איך געקומען צו דער איבערצייגונג, אז זיי בינדט מאטעריעלע בעציהונגען.

פארזיצער: וואס איז געווען די סיבה וואס ער האט זיך דערנעהנטערט צו מאקסען?

עדות: איך האלט אז דער אנגעקלאגטער האט זיך אין א מאמענט געפינען אין שווערע מאטעריעלע בעדינגונגען האט זיך נעפארגט ביי בארנשטיינען געלד, דערנאך נישט געקענט אפגעבען און די לאגע איז געווארען א שווערע.

פארזיצער: ווי האט זיך געפיהרט אינספ. נאסעק?

עדות: זיין פרוי איז ארויסגעפאהרען האט ער אנגעהויבען צו קומען אין פערשידענע רעסטאראנען און זעהר אפט האט מען פון איהם געפיהלט אלקאהאל.

פארזיצער: ווי איז געווען די בעציהונג צווישען אינספ. נאסעק מיטן אויבערקאמיסאר ווייער?

(ווייטער זעה 9-טע זייט)

טעאַטער פילהאַרמאַניע נאַרוטאָוויטשאַ 20.
לעצטע פאָפולערע פאָלקס-פאָרשטעלונגען
54 גר. ביז 1.50 פרייזען פון
טעאַטער פילהאַרמאַניע נאַרוטאָוויטשאַ 20

דאָנערשטאַג 15 9 אָוונט
פרייטאַג 16 9 אָוונט
שבת 17 9 אָוונט
זונטאַג 18 9 אָוונט

ווילנער אָפּערעטן-טרופּע
נחמה, קאַדיש, חאַש, שלמה קוטנער מיט'ן אַנטייל פֿון
לעצטע 5 מאָל צוליב'ן גרויסן ערפאָלג
פרייזען: פּאַרטער פון 1 ביז 10 רייה — 1.50; 11 ,, 20 — 1.09; לאָזשעס — 1.09
באַלקאָן — 70 גר.; גאַלעריע — 54
גרעסטער ערפאָלג אין היינטיגען סעזאָן
„אַמעריקאַנער ליטוואַק"
אין 2 אַקטען מיט עפּילאָג פון לעש — מוזיק: אָלשאַנעצקי — רעזשי: קאַדיש.

שבת 4 נאָכמיטאָג
זונטאַג 4 נאָכמיטאָג
יעדען טאָג איבערפולט
גאָר 2 מאָל!
דער בעוואוסטער שלאַגער
„אייביגע מאַמע"
לעבענס-פּיעסע אין 3 אַקטען מיט 1 בילד פון י. קאַלמאַנאָוויטש
גרויסער אָרקעסטער. — אייגענע דעקאָראַציעס און קאָסטיומען. — אַנסאַמבל: אידינאַ, בלאַט אברהם, גראַדנער אברהם, חאַש יוסף, טאַפּעל עדיאַ, ליפּאָווסקאַ אסתר, נחמה, נייווירט יוסף, פּעטערמאַן, קאַדיש, קוטנער שלמה, ראַבין מנחם, רייכער עטקע
דיריגענט: דוד ביינעלמאַן. בילעטען צו בעקומען אין „פילהאַרמאַניע"-קאַסע. אָנפיהרונג: ב. אַסס.
אַלע קומען אין „פילהאַרמאַניע"

לייב יפה אין לאָדז

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער אַקציע פון „מפעל הבצרון" קומט מאָרגען אויף אַ קורצען בעזוך קיין לאָדז דער דעלעגירטער פון דער יודישער אַגענץ אין ירושלים. דער בעקאַנטער העברעאיש-יודישער דיכטער, דירעקטאָר פון קרן-היסוד די עקאָנאָמיום, ה' לייב יפה. ה' יפה איז געקומען קיין פּוילען אין שליחות פון דער צענטראַלע פון דער אַקציע צו פאַרשטאַרקען דעם ישוב און אין אַ ספּעציעלער מיסיע צו אָרגאַניזירען לטובת היער דאָרטיגער אַקציע די יודישע יוגענד.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט וועט מאָרגען פאָרקומען אַ גרויסע בעראַטונג פון פאָרשטעהער פון אַלע ציוניסטישע יוגענד-אָרגאַניזאַציעס אויף וועלכער עס וועלען אַרויסטרעטען מיט רעפעראַטען א חוץ לייב יפה, דער דעלעגירטער פון דער יודישער אַגענץ — דער בעקאַנטער שריפטשטעלער און זשורנאַליסט ה' גראָס-צימערמאַן ווי אויך מיטגלידער פון דער „מפעל-הבצרון" עקזעקוטיווע אין לאָדז.

פון „וויזאָ"

היינט 9 אָוונד וועט אין אייגענעם לאָקאַל (פּיעטרקאָווער 86) די זשורנאַליסטקע ד"ר וואַלמאַן - שפּיאַטשקאָווא, האַלטען אַ פאָרלעזונג אויף דער טעמאַ „די פרוי אין פּאַלעסטינאַ".

* * *

עס וועלען בעגיינט די לעקציעס פון העברעאיש, גימנאַסטיק און הויזווירטשאַפט, איינשרייבען פון 8 ביז 8 אָוונד אין „וויזאָ".

דריי אויף איינעם...

(א) אין קינאָ „זאַכענטאַ" האָט מען „געכאַפּט ביי דער האַנד" די דריי גנבים: הערש בוקאָוויצקי (דאָלנע 25), שמואל פרידמאַן (לאָטגישאַ 22) און ראַמאַן ציריקאַ (כלאָדנע 8), בעת זיי האָבען אַרויסגעצויגען פון הויזען-טאַש ביי אַ געוויסען אַנקעל גרינשפּאַנען אַ פּאָרטפעל מיט 130 זלאָטעס.

גוטער סעזאָן אין די לאָדזער וויגאַניע-שפּינערייען

(אג) די לאָדזער וויגאַניע שפּינערייען האָבען איצט ביים פאַרענדיגען דעם ווינטער סעזאָן. דער סעזאָן איז געווען אַ בעלונגענער. הגם אין אַ געוויסער הינזיכט, איז די לאַגע אויף דעם וויגאַניע מאַרק געווען אַ ערגערע" ווי אין פאַרגאַנגענעם יאָהר, צו די נעגאַטיווע פאַזיציעס פון לויפענדען סעזאָן אין די וויגאַניע שפּינערייען איז געווען דער קליינער איבערבאָט פון גאַרן. די דעוויזען בעגרענצונגען אויף דער רויער פּרעהר פעריבאַט האָבען זעהר שטאַרק געטראָפען די וויגאַניע שפּינערייען. זיי בעוואַוכט אימפּאָרטירט די דאָזיגע אינדוסטריע אויף אַ בעדייטענדען סכום אויסלענדישע רויה-שטאָפען. ווענדערס באַוואָל, שמאַטעס. די בעגרענצונג פון רויה שטאָף פריינפיהר האָט גורם געווען אַ פאַרקלענערונג פון דער פּראָדוקציע, דאָס הייסט, אַז די כמעט פון די אויספּראָדוצירטע קילאָ גאַרן האָט זיך פאַרקלענערט. טראָץ דעם, וואָס די אַרבייט אין די פאַבריקען איז אַ הונדערט פּראָצענטיגע. דער דאָזיגער פּאַראַדאָקס נעהמט זיך דערפון, וואָס די פאַבריקאַנטען נישט האָבענדיג קיין אויסלענדישען רויה שטאָף, האָבען געמוזט זיך בענוצען מיט אינלענדישען רויה-שטאָף. דאָס האָט גורם געווען פון איין זייט אַ פאַרקלענערונג פון דער קוואַליטעט פון דער פּראָדוקציע און פון דער צווייטער זייט אַ פאַרגרעסערונג פון דער קוואַליטעט פון וויגאַניע גאַרן אין לאָדז.

„בלינדער מאַקס" איז געוו. אינספּ. נאַסעק

(ענדע פון דער 8-טער זייט)

עדות: די בעציהונגען זיינען געווען נישט קיין גוטע.

פאָרזיצער: צי אַ חוץ דעם אָנגעקלאָגטען נאַסעק האָבען נאָך אַנדערע געהאַט בעציהונגען מיט מאַקס באַרנשטיינען?

עדות: יאָ. אויבער - קאָמיסאַר סקאַלסקי, פּזשעדאַווניק סטעפּאַנקעוויטש, און סעקרעטאַר זשוראַווסקי.

אַדוו. אַשענברענער: צי האָט איהר געמאַכט אַ דינסטליכען געברויך דערפון, ווען איהר האָט זיך אָנגעטראָפען מיט דער טעטיגקייט פון בלינדען מאַקס?

עדות: איך האָב וועגען דעם געמאָלדען דעם פּראָקוראָר.

אַדוואָקאַט: וואָס פאַר אַ בעציהונגען זיינען געווען צווישען אויבער-קאָמיסאַר ווייער און דעפּוטאַט פּיכנאַ.

עדות: די בעציהונגען זיינען געווען פריינדליכע.

נאָך די ערקלערונגען פון דעם דאָזיגען עדות, האָט דאָס געריכט ערקלערט אַ מיטאָג-הפסקה.

נאָך דער הפסקה האָט געגעבען ערקלערונגען דער עדות פּאָדאינספּעקטאָר זלאָטאָווסקי, וועלכער האָט קיין שום נייעס אין פּראָצעס נישט אַריינגעבראַכט. ער האָט אַרויסגעזאָגט זיין מיינונג וועגען דעם אָנגעקלאָגטען נאַסעק.

דאַן ווערט אויסגעהערט דער עלטסטער פּזשאָדאָווניק קאַלאַרזשעיסקי, וועלכער בעשטעטיגט די ערקלערונגען פון פּשאָדאָווניק יאַכימעק, ווייטער ערקלערט ער, אַז ווען באַרנשטיין איז דאָס צווייטע מאָל געכאַפּט געוואָרען אין אויספאָרשונגס-אַמט, האָט דער אָנגעקלאָגטער נאַסעק אַרויסגערופען קאָלאָרזשעווסקי'ן דורך טעלעפאָן און געפרעגט פאַר וואָס מען שיקאַנירט באַרנשטיינען. אין דער שטאָט האָט מען געזאָגט, אַז דער בלינדער מאַקס איז דער אַדיוטאַנט פון אינספּעקטאָר נאַסעק.

דאַן ווערט אויסגעהערט אַלס עדות דער געוו. אויבער-קאָמיסאַר ווייער. ער זאָגט: פון יאָהר 1919 ביז 1935 בין איך געווען לייטער פון דער אויספאָרשונגס-אַפּטיילונג. ווען ער האָט זיך דאָס ערשטע מאָל אָנגעטראָפען אויף דער פאַרברעכערישער טעטיגקייט פון „בלינדען מאַקס". האָבען די אָנקלאָגער צוריקגעצויגען זייערע בעשולדיגונגען, ווייל זיי האָבען פאַר איהם מורא געהאַט און די אויספאָרשונג געגען מאַקס'ן האָט געמוזט אַנולירט ווערען. די טעאַטער-דירעקטאָרן מעגשען אין לאָדז האָבען פּסדר מורא געהאַט צו מעלדען וועגען דעם אין אויספאָרשונגס-אַמט. שפּעטער האָבען שוין פאַר איהם אויך אָנגעהויבען מורא צו האָבען די בעאַמטע פון אויספאָרשונגס-אַמט צוליב דעם, ווייל זיי האָבען געוואוסט וועגען זיינע בעציהונגען מיטן אינספּעקטאָר נאַסעק. ער האָט עטליכע מאָל אויפמערקזאַם געמאַכט אויף דער נישט-ענטשפּרעכענדער אייפיהרונג זיך פון אָנגעקלאָגטען אין דעם ענין פון „בלינדען מאַקס".

דאַן האָט עדות געזאָגט אַרוו. כאַמיטש. ער ערקלערט, אַז ער האָט ווירקליך אינטערוועגירט ביים אינספּ. נאַסעק מכח דער צוקערניע פון נייפעלד'ן, ער האָט דערפאַר געזאָלט בעקומען אַ האָנאָראַר פון 1000 זל.

דערמיט זיינען פאַרענדיגט געוואָרען די געריכטס פאַרהאַנדלונגען. היינט וועלען רעדען די צדדים און ס'וועט אַרויסגעטראָגען ווערען דער אורטייל.

אויפקלערונגען וועגען שטייער-ענינים

דאָס פינאַנץ-מיניסטעריום האָט לעצטענס פאַראַנטוואָרטליכט אַ רייה צירקולאַרען, אין וועלכע ס'ווערען אויפגעקלערט פאַרשיידענע שטייערן-פראַגען:

1) לוקסוס-שטייער פון וואוינונגען זענען מחויב צו צאָהלען אפילו ווירטסלייט. ס'איז נישט קיין טענה, אַז זיי בעקומען נישט קיין אמאָטאָר אויף איבעריגען טייל וואוינונג. מאָסגעבענד פאַרן שטייער אויסמעסט איז נאָר דער אומשטאַנד, אַז דער איבעריגער טייל וואוינונג ווערט דורך זיי בענוצט.

2) לויט פאַר אומזאַץ הכנסה און פערמעגען-שטייער איז פעראַנטוואָרטליך דער קויפער פון אַ בעלאַסטעטען אָביעקט. וואָס שייך שטייער פון אַנבעוועגליכע גיטער זעהט דאָס געזעץ נישט פאָר אַזאַ בעשטימונג, אַז דער קויפער נעהמט איבער די פעראַנטוואָרטליכקייט פון די פאַרלויגענע חובות, וועלכע דער פאַרקויפער איז שולדיג געבליבען.

וואַרשאַווער אָפיציעלע בערזע

12-טען אָקטאָבער

דעוויזען:

האָלאַנד	28300
לאָנדאָן	26.04
ניו-יאָרק (קאַבעל)	531
פּאַריז	24.80
פּראַג	18.75
ציריך	122,50

אָפיציעלע פּראָצענטיגע פּאַפּירען

באַנק פּאָלסקי	110.00
3 פּראָצ. אינוועסטיציע I. פּרעמירטע	65.00
3 ,, ,, II.	66 00
4 ,, דאָלאַרובקע	49.75
7 ,, סטאַביליזאַציע	51.50
5– ,, וואַרשאַווער	55.38
5– לאָדזער	48.50

PRAKTYCZNY i elegancki
Kapelusz
nabędzie pan tylko w firmie
B. KLAJNBAUM
Piotrkowska 88
31

טעאַטער, מוזיק און פאַרוויילונג (קאָמוניקאַטען)

נאָר געציילטע טעג בלייבען די „יונגע בינע" אין לאָדז

דאָס זעהר אינטערעסאַנטע טעאַטער „יונגע בינע" („יונג-טעאַטער"), וואָס גאַסטראָלירט ביי אונז אין לאָדז אין טעאַטער „ראַזמאַיטאָשטשי" קאָן בלייבען אין לאָדז נאָר נאָך געציילטע טעג.

די ביז גאָר אינטערעסאַנטע טעאַטער-פאָרשטעלונג „מיסיסיפּי", וואָס האָט אויפגערודערט און אזוי שטאַרק אויסגענומען ביים לאָדזער טעאַטער - פּובליקום וועט נאָר עטליכע מאָל געשפּילט ווערען אין לאָדז.

היינט ווערט געשפּילט „מיסיסיפּי". מאָרגען דאָס לעצטע מאָל „סימכע פלאַכטע" צו פּאָפּולערע פרייזען.

יוליוש אָסטערווע און דער פּאַרנעל-באַלעט אין שטאָטישען טעאַטער

היינט, מיטוואָך מאָלנאַר'ס קאָמעדיע „די גרויסע ליבע" מיט דעם בעריהמטען אַרטיסט יוליוש אָסטערוועאַ.

דאָנערשטאָג נאָך איין אויפטריט פון דעם פּאַרנעל - באַלעט.

אונטער דער רעזשי פון יוליוש אָסטערווע ווערט איצט פּראָבירט די בעוואוסטע דראַמע פון סלאָוואַצקי „מאַזעפּאַ"

אויספלוג קיין איטאַליען
וויען, ווענעדיג, רוים, נעאַפּאָל, בודאַפּעשט
10/X ביז 8/XI 665 זל.
קיין ווילנאַ
פּאָפּולערער צוג דעם 36—11/X
באַהן-הנחות קיין ווילנאַ און זאַקאָפּאַנע.
גענעראַל-פאָרטרעטונג פון „אינטוריס" אויספלוגען קיין סאָוויעט-רוסלאַנד.
אינדיווידועלע און גרופּען-רייזעס קיין פּאַלעסטינאַ.
אַנמעלדונגען נעהמט אָן „אָרבִיס" פּיעטריק. 18
טעל. 249-40 און 249-37.

Dr. med.
Sadokierski
כירורג פון ציינער און יאַסלעס
האָט זיך איבערגעצויגען אויף
Piotrkowska 56, tel. 129-77.

KINO TEATR
MIRAŻ
[illegible] 16
היינט און פאָלג. טעג!
דער וועלטבעריהמטער טענאָר
Józef
SCHMIDT
אין פילם א. נ.
דער גליקליכסטער
טאָג פון מיין לעבען

קלאנג-קינא
CAPITOL
זאוואדזקא 16

שלאגט רעקארד מיט זיינע פילמען פון הויכער קלאס! מיט Charlie Chaplin געהט היילנט ווידער א פרעכטיגע פרעמיערע! מייסטערווערק פון VAN DYKE נאך דעם ריזיגען ערפאלג, וואס עס האט געהאט „היינטיגע צייטען"

„Rose Marie"

מיט Jeanette Mac Donald, Nelson Eddy

די זעהר מעלאדישע און פאפולערע וועלט-פערעטקע אין עמאציאנירענדען פילם-ראמאנס. ביז-איצט האט נאך קיינער נישט געהערט אזעלכע שעהנע רייצענדע מעלאדיעס ווי מ'הערט אין „Rose Marie"

שוין אין נעכסטען פראגראם: „דער קליינער לארד"

פרייזען פון אלע פלעצער אויף אלע סעאנסען פון 54 גר.

קליינע אנאנסען
ו זלאטי
אנאנאס ביז 15 הערמער

פרייע פאסטענס

קוואליפיצירטע שטריקער ווערט געברויכט אויף דער פראווינץ. זיך מעלדען ביי סושמיראק, שרודמיעסקא 11 פון 2 ביז 3 נאכמ., גראסמאן.

א שיק-יונגעל קען זיך מעלדען אין קאנפעקציע-געשעפט מעש, נאווא-מיעסקא 4.

שטריקער מיט 8-ער און 7-ער מאשינען קאנען בעקומען ארבייט: אפערטן אין אדמ. אונטער „A. D."

ס'איז נויטיג א שיק-יונגעל פון אנשטענדיגע עלטערן ביי א. פינקעלשטיין, פיעטריקאווער 64.

נויטיג א לערן-יונגעל פון אנשטענדיגע עלטערן צו דאמען בעשטעלט. ערפאהרען פיעטריקאווער 23, ביי לצקי.

„Ekonomja Krawiecka" זוכט 2 שניידער-ארבייטער צו מענער - בעשטעלט. ס'קען זיין נישט קוואליפיצירט. צו ערפאהרען ליפאווע 36.

הענטשקע-שטריקערס און רענדער-מאכערס ארויסצוגעבען אויף לוין, ווערט געזוכט. פיעטריקאווער 131, וו. 9.

ראקאלען

אבצוגעבען א צימער פאר א סובלאקאטאר אויף זאוואדזקא 17, וו. 38.

א פאבריקס-לאקאל פון 5 קליינע צימער אדער 5 פענסטער ווערט געזוכט. צו ערפאהרען ביי גרינשטיין זשעראמסקי 41

א געוועלב אהן וואוינונג צו פערמיטען זאוואדזקא 32. צו ערפאהרען ביים אדמיניסטראטאר.

פערשידענעס

השבת אבדה. מאנטאג האב איך פערלוירען אין דער האנדווערקער-באנק (פיעטריק. 20) א פארטפעל מיט געלד, אויך דאקומענטען, א פאס און מיליטער-ביכעל. דער עהרליכער פינדער ווערט געבעטען דאס געלד זיך צו האלטען פאר בעלוינונג און די דאקומענטען אפצושיקן אויף פולנאצנא 25 צו ש. פינקעל.

מ'האט מיר ארויסגעגנב'עט פאהרענדיג אויפ'ן טראמוואי עטליכע וועקסלן און א ווירעק. אלע בעווארענישען זענען געמאכט געווארען. אבצוגעבענען געגען בעלוינונג צו קעסמאן, זאכאדניא 20 — דיסקרעציע געזיכערט.

פערלוירען געווארען א ביכעל פון דער דעפאזיטען-באנק נומער 67. אפצוגעבען צו מאומגארט, זאוואדזקא 37.

א קוואליפיצירטער שטריקער מיט א מאשין 4/80 זוכט ארויסצונעהמען בעסערע ארבייט. צו ערפאהרען פילסודסקיעגא 21, אין דער עקספעדיציע אויפ'ן הויף.

Rutynowany buchalter przyjmuje prowadzenia ksiąg w-g wymagań władz skarbowych, ewentualnie na godziny (prócz sobót i świąt). Proszę dzwonić telefon 179-87. Ceny przystępne.

Pianino używane w dobrym stanie nie drogo kupię. Oferty do Fuchsa, Piotrk. 87 „A. Z. R."

Zgubiono kwit kaucyjny z Elektrowni Łódzkiej z dn. 17/XI 1924 r. na imię Uszer Alperin, Cegielniana 66.

די מאדערנע
טאנץ-שולע
אויף פיעטריקאווער 89
קווער אפיצינע פארטער
אונטער דער לייטונג פון בעקאנטען דיפלאמירטען טאנץ-לעהרער
S. RUBINSZTAJN
נעמט אן איינשרייבונגען פאר אנפאנגער מעגליך פון 10 פריה ביז 10 אוונט.
בעם. פאר אוואנסירטע שבת און זונטאג פראקטישע לעקציעס.
ספעציעלע שטונדען פאר לאנג-געקליידעטע.
מיט אכטונג
דיפלאמירטער טאנץ-לעהרער.
ס. רובינשטיין.

בחנם ווערט צוגעפאסט אלערליי גלעזער!

„OPTICUM"
28 פיעטריקאווער 28
בעזיצט אויף לאגער א גרויסע אויסוואהל פון פערשידענע ברילען, בינאקלען, אלערליי צילינדער-גלעזער, פאם-בינירטע גלעזער, טערמאמעטערס. אלעס צו די ביליגסטע פרייזען. ס'ווערן אויך אויסגעפיהרט זאמטל, רעפעראטורען פינקטליך און רעעל. — געדענקט די אדרעס עס ווערען אנגענומען אלע ארט רעצעפטען פון די ה"ה דאקטוירים.

ווילסטו פערקויפען א ניימאשין
אין ערצילען
דעם העכסטען פרייז?
וועגד זיך צו:
Skład maszyn do szycia
Singer i Lachman
Łódź, Zydowska 2,
telefon 246-73.

DR.
S. Kantor
ספעצ. פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען (מענער-שוואכע)
90 פיעטריקאווער 90
טעל. 129-45
נעמט אן פון 8—2 נאכמ. און פון 6—9 אוו.

Dr. med. **Niewiażski**
ספעציאליסט פאר טריפער, סיפילים און הויט - קראנקהייטען. בעהאנדלונג פון מענער - שוואכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
פראנט. 1טער שטאק
נעהמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוונט.
זונטאג און יום טוב פון 9—1 נאכמיטאג.
ספעציעלער ווארטע - זאל פאר פרויען

Dr. med
J. Nadel
ספעציאליסט פון אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען
אנדזשעיא 4, טעל. 228-92.
נעמט אן פון 10—12 און פון 5—7 אוו.
דער לעטשניצע בזשעזשינער 11 אין פון 12 ביז 1 בייטאג.

Dr. med.
S. Druebin
Przyjmuje porody i operacje ginekologiczne
w swej prywatnej klinice
„S A N T E"
ul. 6-go Sierpnia 17, tel. 153-10.

Prywatna Szkoła Powszechna
przy Gimnazjum **Józefa Aba**
Legjonów 10, tel. 122-12.
דער סעקרעטאריאט נעמט אן איינשרייבונגען פון 10 ביז 1 בייטאג.
צונעגעליכער שכר למוד.

Dr. med.
E. WAJNBERGOWA
אויגען-קראנקהייטען
Dr. med.
M. WAJNBERG
נערוועז-קראנקהייטען
האבען זיך איבערגעצויגען אויף
LEGJONÓW 3 (Zielona)
tel. 172-20.

ווילכטיג פאר דאמען
נאר 2 זל. ווערען פאר איבערגע-מאכט די עלטעסטע
היטען!
אויף גאנץ נייע ווי אויך נייע היטען צו
3.50
„TOLA"
25 Zawadzka 25

Dr. med.
M. TAUBENHAUS
צוריקגעקעהרט
ספעציאליסט
פאר אקושעריע און פרויען קראנקהייטען
פערהיטונג געגען שוואנגערשאפט
זגעזשער 11. טעלעפאן 246-09
נעמט אן פון 8—9 פריה און פון 4—8 אוו

Dr. med.
Józef Imich
ספעציאליסט פאר האלז, נאז און אויערן-קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
MONIUSZKI 1, tel. 20-997.

Dr med.
WIKTOR MILLER
chor. wewnętrzne
spec. chor. Reumat.
POWRÓCIŁ
SIENKIEWICZA 40, tel. 146-11
przyjmuje od 4.30 do 7 wiecz.

Dr. med.
Z. DATYNER
אוראלאג
ספעצ. פאר נירען בלאז און אורין-קראנק.
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95
נעמט אן פון 9-11 און פון 6-8 אוונט
צוריקגעקעהרט

DR. MED.
G. GERSZTAJN
ספעציאליסט פאר אויגען-קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
Traugutta 12, tel. 175-10
נעמט אן פון 11—2 און פון 5—8.30 אוו

Dr. med.
M. GLAZER
ספעציאליסט פאר הויט-און ווענערישע קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
ZACHODNIA 64, tel. 185-49
נעהמט אן פון 12—2 מיטאג און פון 7 ביז 8.30 אוונט.
זונטאג און חגאות פון 10—12 בייטאג.

ווילכטיג פאר פאבריקאנטען!
און האנדווערקער
שוויסונגען,
מאשינען-טיילען
און רעפעראטורען
פיהרט אויס ביליג
די מעכאנישע
שלאסעריי
י. רעדער
ליסטאפאדא 11/13
(רוג זאכאדניא)

בילינער רעקלאמע-הודש!
דער בעקאנטער קונסט-פאטאגראפישער אטעליער
„POLONJA"
31 גדאנסקא 31
אינה. גוטערמאן
מאכט בעקאנט דעם ג. פובליקום, אז די פרייזען פון אלער ארט
פאטאגראפיעס
זענען בעדייטענד פערקלענערט געווארן.
ס'ווערן אויסגעפיהרט אלערליי פאטא-ארבייטען ווי אויך און אובעזיעטשאלניע און צו מאטריקולעס.
ספעציעלער סאלאן פון גרויסע פארמאטען צו שפאט ביליגע פרייזע. —!:— גוצט אויס די געלעגנהייט! פינקטליכע און רעעלע אויספיהרונג!

ווילכטיג פאר אלע!
דרוקעריי
בראמבערג
8 - לאדז - 8
צעגעלניאנא
טעלעפאן 255-09.

טריקאטאזש-סוחרים טריקא-עטיקעטען
שטרומף-פאבריק. שטרומף-באנדערלעך
וועש-פאבריק. פערשיר, עטיקעטן און טיטעו
קאנפעקציאנערען טיטען-עטיקעטן
שניידער-מייסטער מאס-ביכער
בעקער-מעמפאר ברויט-צעטלען
בריפבויגען, קאנווערטען, רעכנונגען ווי אויך חתונה-קארטען צו ביליגע פרייזען.

PrywatnePogotowie
„SZYBKA POMOC LEKARSKA"
tel. 15-111
BAŁUCKI RYNEK
(Zgierska 56)
Czynne przez całą dobę bez przerwy.

Dr. med.
GUSTAW KOHN
געוועזענער אסיסטענט פון דעם גינעקאלאגישען קליניק אין פאריז.
ספעצ. פאר פרויען - קראנקהייטען און שוואנגערשאפט).
ספעצ. פון היילען אונפרוכטבארקייט.
נעהמט אן אין לאדז
פילסודסקיעגא 51, טעל. 170-03
נעהמט אן פון 8—10 און פון 4—8 אוונט

D. MED.
L. Pikielny
אוראלאג-כירורג
ספעציאליסט פאר נירען, בלאזען און אורין-קראנקהייטען
NAWROT 8, tel. 219-90
נעהמט אן פון 4—7 נאכמיטאג
צוריקגעקעהרט.

Dr. med.
J. GOLDBERG
ספעציאליסט פאר אויגען-קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
Śródmiejska 20, tel. 186-13.
נעמט אן פון 11—1 און פון 7—8 אווענד

לעטשניצע
פאר וועגערישע קראנקע
פון דאקטוירים ספעציאליסטן
לאדז, זאוואדזקא 1
טעל. 122-73
מעטיג פון 8 פריה ביז 9 אוונט.
וועגעריש-קראנקע, מענערשוואכע און הויט-קראנקהייטען
אנאליזען פון בלוט און אורין
די פערהיטונגס-סטאציע
איז מעטיג א געגצען מעת לעת
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל
א בעראטונג 3 זל.

לעטשניצע
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
11 בזשעזשינער 11
טעל. 137-63.
עס נעהמען אן פאלגענדע דאקטוירים:
ד"ר קויפמאן, ד"ר דינענזאן, ד"ר רויטער, ד"ר שפירא, ד"ר נאדעל, ד"ר י. איציזאן, ד"ר סטופאי, ד"ר שמירגעלד
נערווען-קראנקהייטען
און דענטיסטין סטאראפאלסקא.
וויזיטען אין שטאט. אלע ארט מעדיצינישע הילף. קאבינעט פאר פיזיקאלישער טעראפיע און רענטגען.
אלע ארט איםפונגען (געגען דיפטעריט און אנדערע).

לעטשניצע
פאר וועגערישע-קראנקע מענער - שוואכע און הויט-קראנקהייטען
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
פיעטריקאווער 45
מעטיג פון 9 פריה ביז 9 אוונט.
פרויען און קינדער נעמט אן א פרוי-דאקטער פון 11-1 און פון 5-7 אוונט.
א בעראטונג 3 זל.

Dr. med.
P. Braun
צוריקגעקעהרט
ספעצ. פאר טריפער, סיפילים און הויט - קראנקהייטען. בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע
צעגעלניאנא 4, טעל. 100-57
נעמט אן פון 8—2 מיטאג און פון 4—9 אוו.
ספעציעלער ווארטע-זאל פאר פרויען.
פאר א ונבעמיטעלטע—לעטשניצע-פרייזען.

ד"ר **העלער**
ספעצ. פאר הויט און וועגערישע קראנקהייטען און מענער - שוואכע
8 טראוגוטא 8, טעל. 179-89
נעמט אן פון 8—11 און פון 4—8 אוונט.
זונטאג פון 10—2 מיטאג.
צוריקגעקעהרט
פאר פרויען — א ספעציעלער ווארטע-זאל
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub. Redaktor odpowiedzialny: Chanon Kaufman
Czcionkami i druk rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21